

Børnekultur i hele landet

Handlingsplan for 2006-2007 / Statusrapport for 2005

Børnekulturens Netværk 2006

Børnekultur i hele landet

Handlingsplan for 2006-2007 Statusrapport for 2005

Udgivet af:

Børnekulturens Netværk
Nyhavn 31 E
1051 København K
Tlf.: 33 73 42 03
bkn@boernekultur.dk
www.boernekultur.dk

Tekst og redaktion:

Børnekulturens Netværk:
Sekretariatschef Jan Helmer-Petersen
Konsulent Benedicte Helvad
Journalist Monica C. Madsen
Redaktør Trine Møller Madsen

© Forfatterne og Børnekulturens Netværk,
København, 2006. Der kan frit citeres fra
Handlingsplan for 2006-2007 og Statusrapport
for 2005 med kildehenvisning.

Grafisk tilrettelæggelse og produktion:

Adman Kommunikation Aps

Fotos:

Henning Hjorth

Tryk:

Kailow Graphics

ISBN-nr.: 87 87882 50 7

Elektronisk ISBN-nr.: 87 87882 51 5

Indhold

Frie rammer for fortsat fremgang	4	
Forord af kulturminister Brian Mikkelsen med bidrag fra undervisningsminister Bertel Haarder og familieminister Lars Barfoed		
1. Børnekultur – fra det lokale til det nationale ...	6	
Indledning af Børnekulturens Netværk		
2. Så langt er vi nået	8	
3. Netværkets vision for børnekulturen	10	
4. Børnekultur i hele landet	12	
Netværkets handlingsplan for 2006-2007		
5. Kultur i dagtilbudet, skolen og familien	14	
6. Netværkets redskaber i 2006-2007	18	
7. Samarbejde på tværs	22	
– baggrund, muligheder og grænser <i>Af lektor Jørgen Gleerup, Syddansk Universitet</i>		
8. "Skønheden og Udyret"	26	
– møde mellem far og Karen på Blå Stue <i>Af forsker Bjørg Kjær, Learning Lab Denmark</i>		
9. Status for Netværket og Netværkets parter 2005	30	
– Kulturministeriet		30
– Børnekulturens Netværk		34
– Biblioteksstyrelsen		38
– Det Danske Filminstitut		40
– Kulturarvsstyrelsen		43
– Kunstrådet og Kunststyrelsen		46
– Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender		48
– Undervisningsministeriet		50

Foto: Helle Møss

Frie rammer for fortsat fremgang

Det er med stor glæde, jeg præsenterer *Børnekultur i hele landet*. Her gøres status for Børnekulturens Netværks arbejde i 2005 og formuleres planer for 2006 og 2007.

Med denne publikation bliver det tydeligt, at det barn, der blev sat i verden kort efter, at den borgerlige regering tiltrådte i 2001, trives og vokser med sine opgaver. Hensigten var at skabe koordinering på tværs af kulturområder. Netværket har i høj grad bidraget til samarbejde og metodeudvikling inden for Kulturministeriet og dets institutioner i de forløbne år. Det er også min klare fornemmelse, at det har fået et godt ry som en kompetent sparringspartner for landets kommuner.

Dermed er tiden inde til at vende blikket ud mod tilgrænsende områder, som også er afgørende for børns kulturelle dannelse og uddannelse. Øget samarbejde mellem eksempelvis daginstitutioner, skoler og kulturinstitutioner rummer gode muligheder for at styrke alle parter indsat.

Derfor glæder det mig, at Undervisningsministeriet og Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender

er blevet fuldgyltige medlemmer af Netværket. Jeg har store forventninger til, at det sektoroverskridende samspil, der hele tiden har fundet sted, nu bliver formaliseret.

Det er mit håb, at samarbejdet vil bidrage til, at de muligheder, der opstår på børnekulturområdet i de nye større kommuner, bliver undersøgt og udnyttet fuldt ud. Det er først og fremmest vigtigt for børnenes egen skyld, at de får kulturelle og kunstneriske oplevelser med kvalitet. Men det er også vigtigt for samfundets skyld, hvis Danmark skal klare de udfordringer, globaliseringen skaber. Den læring i kreativitet og samarbejde, som kultur for, med og af børn byder på, er fremover ikke blot et spørgsmål om livskvalitet, men også et parameter i den internationale konkurrence.

Som alle stolte forældre, glæder jeg mig til at se, hvordan det barn, der blev født efter regeringsskiftet, udvikler sig i de kommende år. Handlingsplanen skaber frie rammer for fortsat fremgang.

Kulturminister Brian Mikkelsen

Foto: Helle Moos

“ Det glæder mig meget, at Ministeriet for Familie- og Forbrugerministeriet nu er indtrådt som medlem af Børnekulturens Netværk. Samarbejdet skaber åbenlyst mange fordele, hvor én af de væsentligste er muligheden for at medvirke til at udbrede kendskabet til alle de muligheder, der eksisterer inden for børnekulturen. Dette vil ikke mindst alle landets dagtilbud og dermed børnene have stor glæde af, fordi de i kraft af kendskabet i højere grad kan gøre brug af de mange tilbud, som på samme tid kan bruges aktivt til at understøtte arbejdet med de pædagogiske læreplaner. Men også forældrene får glæde af samarbejdet, fordi netværket vil medvirke til at synliggøre og skabe overblik over de kulturelle børnetilbud, som er særligt velegnede til familier. Endelig skaber samarbejdet gode muligheder for at koordinere de mange indsatser, som er i gang inden for børnekulturen, så det sikres, at alle parter arbejder i samme retning. ”

Familieminister Lars Barfoed

“ Danske børn vokser op i institutioner: I dagtilbud, skoler og fritidsordninger. Som samfund har vi ansvar for, at de inden for den del af barndommen og ungdommen, der udfolder sig i institutionaliserede rammer, får mulighed for at møde kunst og kultur, der kan engagere, udfordre, begejstre, bevæge og involvere.

Folkeskolen skal bringe hver elev så langt som muligt i erhvervelsen af kundskaber og færdigheder. Det gælder naturligvis også de musiske og kunstneriske fag. Undervisning på et højt fagligt niveau i disse fag udvikler en række menneskelige og faglige kvaliteter hos eleverne, som de kan bruge i mange sammenhænge – både i og uden for skolen.

Når jeg på Undervisningsministeriets vegne har taget imod invitationen til at gå aktivt ind i samarbejdet i Børnekulturens Netværk er der i hvert fald to vægtige grunde. På den ene side kan netværkssamarbejdet bidrage til endnu mere liv og kvalitet i skolens undervisning og elevernes læring. De kunstbaserede fag lægger op til et levende og autentisk møde med det kunstneriske udtryk, hvad enten udtrykket bliver fremført af eleven selv, af lærerne, af andre elever eller i mødet med den ægte vare, den professionelle kunst.

Gennem netværkssamarbejde kan der skabes bedre rum og mulighed for, at børnene i løbet af deres opvækst møder kunst af høj kvalitet inden for en lang række områder. De får værdifulde oplevelser, der udfordrer og udvikler, og – som den anden vægtige grund – samtidig lægger vi et godt fundament for deres aktive og livslange engagement og deltagelse i den professionelle kunsts mange udtryksformer. Både kunsten med stort K og børnene bliver vindere, når vi samarbejder i Børnekulturens Netværk. ”

Undervisningsminister Bertel Haarder

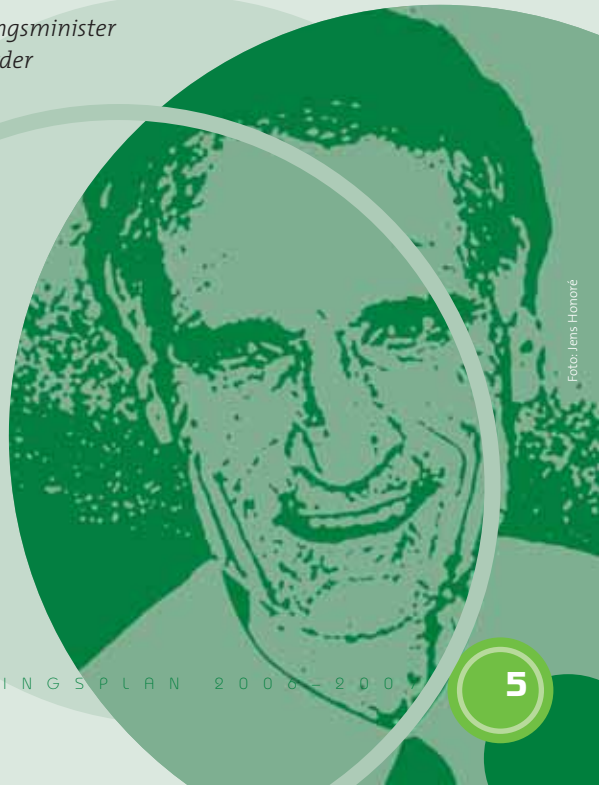

Foto: Jens Honoré

1

Børnekultur

– fra det lokale til det nationale

Vi har hermed fornøjelsen af at præsentere Børnekultur i hele landet – Børnekulturens Netværks nye handlingsplan for perioden 2006 -2007. Handlingsplanen er suppleret med en statusrapport for 2005, og der er dermed mulighed for at få et samlet overblik over aktiviteterne både nu og i fremtiden. Det gælder såvel i Netværket som hos de deltagende styrelser og ministerier.

I oktober 2005 blev Børnekulturens Netværk udvidet med to nye, væsentlige parter: Familienministeriet og Undervisningsministeriet, og vi har dermed fået en enestående chance for at styrke den kulturelle udvikling inden for alle sider af børns liv.

Samtidig står vi over for en stor udfordring, når den nye kommunalreform skal gennemføres i sin endelige form i 2007, midt i Netværkets anden handlingsplanperiode. Også her har vi en chance for at være med til at bidrage til børns kulturelle liv og gøre vores til at påvirke udviklingen både regionalt og lokalt.

Resultaterne skal gerne sætte spor alle steder i landet til glæde for **alle børn**, med bidrag fra **alle kulturinstitutioner**, og med inddragelse af **alle kunstarter**. En vision, vi har ført videre fra den første handlingsplan, fordi den fortsat er gyldig og kan tjene som pejlemærke for arbejdet i endnu en arbejdsperiode.

Børnekulturen og det nye Danmark

Børnekultur i hele landet er titlen på handlingsplanen. Dermed vil vi fastslå, at kultur for og med børn ikke kun er forbeholdt bestemte børn i særlige dele af landet. Kunsten og kulturen skal have lige vilkår i alle dele af landet, og tilbudene skal fordeles ligeligt. Derfor har vi også valgt tre hovedtemaer for den nye handlingsplan, som vi håber vil vække genklang i de nye storkommuner: **Kultur i dagtilbudet**, **Kultur i skolen** og **Kultur i familien**.

De tre temaer er alle vigtige indsatsområder, som både gamle og nye netværksparter kan se sig selv i. Her kan vi i fællesskab yde vores bidrag til udviklingen i de kommende år, både med hensyn til kvantitet men ikke mindst med hensyn til kvalitet.

Temaerne vil hver især blive præget af et tæt samarbejde med relevante organisationer og institutioner på de pågældende områder. Det er netop i dialogen om muligheder og visioner, at vi sammen kan gøre børns kulturelle verden bredere og mere kvalitetsbetonet, og det vil ske i et samspil mellem de produktive og skabende kræfter på den ene side, de mange formidlere, lærere og pædagoger på den anden og endelig med udspil, som også børnefamilierne kan få glæde af.

Den nye handlingsplan går stadigvæk på to ben. Det ene ben består af de **tre indsatsområder**; det andet ben af en række **støttefunktioner**, som fungerer som redskaber for Netværkets arbejde. Det drejer sig fortsat om: **Rådgivning**, **vidensdeling** og **dokumentation**. Som noget nyt vil vi fremover inddrage det **internationale samarbejde** mere målrettet i vores aktiviteter.

Børnekulturens Netværk ser frem til et tæt samarbejde med mange parter over hele landet, og vi synes selv, at vores netværk kan vise vejen for andre, så udviklingen af børnekulturen kan styrkes og kvalificeres over hele landet. Udgangspunktet skal være en målrettet statslig indsats, som kan skabe sammenhæng og helhed og kan være med til at koordinere og udnytte det store potentiale som børnekulturen råder over – i hele landet.

2

Så langt er vi nået

Grundtanken med Netværket har vist sig at være bæredygtig: Netværkssamarbejde kan føre langt, og den tværfaglighed, som samarbejdet naturligt bringer med sig, har store perspektiver for aktiviteterne på hele kulturområdet.

Netværkets opgave er at skabe større sammenhæng og helhed i statens, amternes og kommunernes arbejde med børn og kultur. Netværket har nu trådt sine barnesko, og vi er i Netværkets første tre år nået langt i vores indsats for at opfylde dette mål, selvom vi stadig har mange udfordringer foran os.

Vi har også høstet de første værdifulde erfaringer, vi skal bygge videre på, og vi har fået vokseværk: Familienministeriet og Undervisningsministeriet er i oktober 2005 blevet en del af Netværket – en udvikelse, vi har set frem til, og som vi er sikre på vil give

hele børnekulturområdet et løft og en bredde, der kan føre vidt.

Netværk er vejen

Børnekulturområdet er et af de kulturområder, som har den mest tværfaglige karakter, og selvom det har taget tid at finde det rette niveau for netværkssamarbejdet, har det grundige forarbejde været af stor betydning for det vellykkede, videre forløb. At vi i Netværket har skabt en fælles forståelsesramme og et fælles værdigrundlag er helt afgørende for de resultater, vi indtil nu har opnået.

Resultaterne er også et synligt bevis på, at der generelt er store fordele ved at samarbejde på kulturområdet, fordi summen af de fælles anstrengelser ofte bliver til mere og andet, end hvad man hver især formår på egen hånd. Dette kan formentlig inspirere andre kulturområder til også at arbejde sammen i netværk.

At de to ministerier fra oktober 2005 er blevet en del af Netværket betyder, at vi nu på landsplan kan lave en samlet, central indsats for børnekulturen. At de tre vigtigste ministerier på børneområdet slår kræfterne sammen og trækker på samme hammel, giver vores dialog med kommunerne, skolerne, dagtilbudene og kulturinstitutionerne en langt større gennemslagskraft.

Konkret kan vi nu koordinere vores indsats over for de lokale institutioner i børns hverdag langt bedre, og vi får flere ressourcer til at inspirere, rådgive, være sparringspartner og dele vores viden med kommunerne og de lokale institutioner. I hverdagen og via konferencer, kurser, seminarer, internettet og inspirationspublikationer om udvalgte emner.

Netværket og de to nye ministerier er stadig i gang med at drøfte handlingsplanens konkrete aktiviteter i detaljer. Derfor skal de temaer i handlingsplanen 2006-07, som vi præsenterer, opfattes som en ramme om de konkrete aktiviteter, som de tre ministerier løbende beslutter. Ligesom de bud på konkrete aktiviteter, vi beskriver på de følgende sider, er intentioner, som vil tage form og farve af den kommende tids fælles drøftelser.

Formidlingens Kunst

Børnekulturens Netværks handlingsplan for 2004-05 fik titlen *Formidlingens Kunst*, da planens hovedtema var formidlingen af kunst og kultur til børn. Temaet bestod af en vision og af fem konkrete indsatsområder – tre med direkte relation til kulturformidling og mødet mellem børn og kunsten i alle dens former, mens de to øvrige indirekte har styrket formidlingen til børn.

I kapitel 9 gør vi status og gennemgår de konkrete resultater, vi har opnået i vores arbejde med formidlingstemaet. Vi kan overordnet konstatere, at temaet har været velvalgt, da det har haft stor gennemslagskraft i mange kredse og i mange sammenhænge. Temaet har blandt andet skabt kontakt til institutioner og organisationer, som tidligere har været svære at få i tale, men de kan nu se fordele ved at deltage i Netværket som interessenter – både ved at dele

deres erfaringer med andre og deltage aktivt i diskussioner, og ved at blive inspireret af de øvrige interessenters erfaringer.

I 2004 fulgte vi op på offentliggørelsen af vores første handlingsplan med fire meget velbesøgte, landsdækkende dialogseminarer, hvor alle interesserede fik en mere omfattende introduktion til planens vision og indsatsområder. I 2005 indkaldte vi til fire landsdækkende formidlerseminarer om aktuelle problemstillinger.

Via de i alt otte seminarer er vi kommet i dialog med mere end 1.000 forskellige professionelle aktører fra det børnekulturelle område. En gennemslagskraft, som vi kun turde drømme om, da vi lagde strategien i 2003. Nu er den en realitet. Dialog og samarbejde vil derfor fortsat være hjørnestene i Netværkets arbejde i de kommende år.

Anbefalingerne fra 2004

I Netværkets statusrapport for 2004 kom vi med en række forslag til indsatsområder og fokusområder, som Kulturministeriet og Netværkets øvrige parter burde være særligt opmærksomme på i 2005.

De seks forslag lagde op til en udbygning af ministeriets *resultatkontrakter med sine institutioner* i børnehøjde, en udvidelse af de *regionale kulturaftaler* med flere børnekulturelementer, en styrkelse af det *tværministerielle samarbejde* om børnekultur, en øget inddragelse af *IT i børnekulturen*, øget fokus på *kulturtilbud til familien*, og plads til *børnekultur i kommunalreformen*.

Ved udgangen af 2005 kan vi konstatere, at alle forslag enten er blevet ført ud i livet eller har ført til konkrete planer om nye initiativer.

I Børnekulturens Netværk hilser vi denne lydhørhed og vilje til handling velkommen – vi vil fortsat hjælpe aktørerne så godt, vi kan med at fuldføre deres intentioner på børnekulturområdet så effektivt og vellykket som muligt. Den nye handlingsplan for 2006-07 er forhåbentlig et vidnesbyrd om dette.

3

Vision [vi'sjo'n] subst. -en, -er, -erne. 1. En ideal el. klog forestilling om fremtiden

Nudansk Ordbog

Netværkets vision for børnekulturen

*Børnekulturens Netværk har en forestilling om en fremtid, hvor **alle børn** skal møde kunsten og kulturen, hvor **alle kulturinstitutioner** skal bidrage, og **alle kunstarter** skal inddrages.*

Netværkets vision handler om at sætte de klogeste aktiviteter og initiativer i gang for at udvikle en ideel børnekultur i hele landet, som skaber lighed for alle børn og sikrer det enkelte barn gode udviklingsmuligheder.

Visionen har været omdrejningspunktet for Netværkets første handlingsplan for 2004-05, og vi har besluttet, at den også skal være det overordnede mål for handlingsplanen 2006-07. Nedenfor følger eksempler på, hvordan Netværket har arbejdet med visionen indtil nu.

Alle børn skal møde kunsten og kulturen

Børnekulturens Netværk har gjort en indsats for at

sikre alle børn mulighed for at møde kunsten og kulturen på flere måder:

Via indsatsområdet **Formidling til små børn**, hvor Netværket har styrket de mindste børns muligheder for at møde kunsten. Dels gennem konkrete, lokale aktiviteter, og dels ved at gøre pædagoger, bibliotekarer og andre kulturformidlere mere bevidste om den særlige formidling, som er nødvendig, hvis man vil introducere små børn til kunsten og kulturen.

Familieministeriet har desuden indført obligatoriske **pædagogiske læreplaner** i alle landets børnehaver og øvrige dagtilbud. Læreplanerne sikrer, at alle børn i dagtilbud deltager i planlagte kulturaktiviteter, da tre

af planens seks temaer handler om kunst og kultur, nemlig: *Sprog, Krop og bevægelse og Kulturelle udtryksformer og værdier*. Netværket har udgivet inspirationsmateriale om læreplanernes kulturaktiviteter og uddeler dem til de 15.000 pædagoger, der bliver efteruddannet i implementeringen af læreplanerne.

Læselystkampagnen sikrer, at et bredt udsnit af børn fra 0-16 år over hele landet får stimuleret lysten til billedbøger og skønlitteratur, både i fritiden, i dagtilbuddet og i skolen. Netværkets tre ministerier har siden 2003 arbejdet sammen om kampagnen, som blandt andet giver tilskud til lokale aktiviteter rundt om i landet.

I **Huskunstnerordningen** giver Kunstrådet flere børn mulighed for at møde kunsten og kunstneren ved at give folkeskoler, gymnasier og daginstitutioner støtte til at ansætte kunstnere i kortere eller længere perioder.

Med indførelsen af **Historiens Dag** har Kulturministeriet skabt nye rammer for mødet med kulturarven for alle børn i alle egne af landet. Mødet arrangeres i samarbejde med kulturinstitutioner, foreninger og skoler.

Alle kulturinstitutioner skal bidrage

Kvalificering af formidlere har også været et indsatsområde i Netværkets første handlingsplan.

Netværket har afholdt en række inspirationsseminarer, som har skærpet kulturformidlernes opmærksomhed på formidlingens form og indhold. Blandt deltagerne var et stort antal formidlere fra kulturinstitutioner.

På flere kunstmuseer er der sket en mærkbar **styrkelse af formidlingen til børn**, også digitalt. Udviklingen er sket på museernes egne initiativer, og Kulturarvsstyrelsen har fulgt den med stor interesse og i flere tilfælde bidraget med vejledning og økonomisk støtte.

Desuden har Biblioteksstyrelsen – via sin Udviklingspulje for folke- og skolebiblioteker – støttet etableringen af en række **børnehavebiblioteker**, som er et samarbejde mellem biblioteker og daginstitutioner, og af flere **kombi-biblioteker**, hvor skolebiblioteker og folkebiblioteker i fællesskab betjener børn og unge.

Alle kunstarter skal inddrages

Tendensen til at tænke flere kunstarter ind i børnekulturen er blevet mere og mere udbredt: Dansen vinder frem i flere og flere projekter landet over, og flere steder dukker der nye projekter op, som handler om arkitektur, design, cirkus og gøgl. Tendensen er særlig tydelig i de kommuner, som har ansat børnekulturkonsulenter, eller som har formuleret en børnekulturpolitik.

Mødet med den professionelle kunstner har været et tema i Netværkets første periode, og vi diskuterer pt. strategier for det videre arbejde med at inddrage alle kunstarter – som ventet er der stadig et stykke vej endnu, før alle børn i alle egne af landet får mulighed for at møde alle kunstarter. Vores strategier vil tage konkret form i løbet af foråret 2006.

4

Børnekultur i hele landet

- Netværkets handlingsplan for 2006-2007

*Børnekulturens Netværk har besluttet sig for at sætte fokus på **børnekultur i hele landet**. Kommunalreformen er en oplagt platform for denne indsats.*

Med kommunalreformen bliver de nuværende 275 kommuner i 2007 til 98 storkommuner, mens amterne nedlægges og erstattes med i alt 5 nye regioner.

Kommunalreformen

- en unik mulighed for børnekulturen

Reformen er en enestående mulighed for at udvikle den lokale børnekultur. At det er lettere for de store kommuner at arbejde med børnekultur og forankre nye tiltag, er der allerede mange gode eksempler på. Og fra næste år bliver de fleste kommuner så store, at de får samme mulighed for at tilbyde kommunens børn kulturaktiviteter af høj kvalitet inden for mange forskellige genrer. Kommunalreformen giver derfor de nye kommuner en mulighed for at formulere nye lokale børnekulturpolitikker.

På et overordnet plan er det desuden oplagt for de nye storkommuner at bruge samarbejdet om børnekulturen som rollemodel for kommunens øvrige samarbejde på tværs af de gamle kommuneskel. F.eks. når politikere, embedsmænd og institutioner fra de mange mindre kommuner skal finde et fælles fodslag og skabe en fælles platform for storkommunens fremtidige aktiviteter og målsætninger.

Børnekulturen som fælles platform

Børnekulturen er et oplagt område at udvikle de praksiser og strategier på, som kan skabe denne fælles platform, fordi børnekulturen er et område uden mange politiske knaster. Nye børnekulturaktiviteter kan også give meget hurtige og meget synlige resultater, som overbeviser de lokale aktører på andre områder om, at der er store fordele ved at arbejde sammen på tværs af de gamle kommuneskel.

Udover at formulere en ny lokal børnekulturpolitik er det oplagt at etablere et lokalt børnekulturnetværk, hvor nøglepersoner på børnekulturområdet kan lære hinanden at kende og trække på hinandens erfaringer og øvrige netværk.

Et lokalt netværk sikrer, at alle i de nye storkommuner får del i den viden og de erfaringer, som interessecenterne og de små kommuner hver især har gjort sig med kulturhuse og andre særlige børnekulturaktiviteter. Netværket giver samtidig aktørerne gode muligheder for at arbejde sammen om at koordinere de forskellige kulturtilbud og udvikle en lokal formidling af kunst og kultur.

Lærere, pædagoger, børnebibliotekarer, idræts- og fritidsfolk, museumsansatte og andre kulturformidlere er oplagte interessenter i netværket. At ansætte en kommunal børnekulturkonsulent er også en god investering, da konsulentens dels kan sikre, at alle relevante tilbud koordineres, og dels kan tage initiativer, som involverer alle relevante aktører i kommunen.

Sådan vil Netværket arbejde med kommunalreformen

Børnekulturens Netværk ser en oplagt mulighed for at styrke sit samarbejde med kommunerne ved at stille Netværket til rådighed. Som en aktiv sparringspartner i kommunens store sammenlægningsarbejde og i politikernes og embedsmændenes proces med at nyskrive den lokale børnekulturpolitik og dens satsningsområder.

Netværket kan også inspirere kommunen til nye konkrete projekter gennem råd og vejledning, og ved at pege på gode eksempler andre steder i landet. Netværket kan desuden hjælpe med at skabe bedre sammenhæng mellem kommunens børnekulturtilbud og med at sikre, at kommunens børn oplever en rød børnekulturtråd gennem hele deres opvækst.

Vi har valgt en række strategier til at sætte fokus på børnekulturen i kommunalreformen, og til at gøre kommunerne opmærksomme på vores tilbud om at støtte og inspirere dem i arbejdet med at udvikle den lokale børnekultur:

• Øget vidensdeling

Børnekulturens Netværk afholder den 29. maj 2006 en indledende konference, som primært henvender sig til beslutningstagerne i de nye storkommuner. Konferencen suppleres med 5 dialogseminarer i de nye regioner.

Derudover kan vi efter behov tilbyde konferencer eller kurser, hvor vi tilpasser formidlingen af viden og inspiration ud fra de aktuelle, konkrete behov.

Internettet er også et oplagt sted at dele information og viden, og på vores hjemmeside www.boernekultur.dk og børnekulturportalen www.boernogkultur.dk kan man løbende læse nyt om børnekulturen i kommunalreformen.

• Mere inspiration

Netværket vil løbende forsyne sine samarbejdspartnere med publikationer og andet inspirationsmateriale i den

udstrækning, der er behov for det. Blandt andet en publikation om børnekulturens muligheder i de nye kommuner, der udkommer i kølvandet på kommune-konferencen den 29. maj.

Eksempler er gode til at give inspiration og formidle ny viden på en konkret måde, der giver brændstof til faglige diskussioner om metodevalg og muligheder. Vi er derfor bevidste om at sætte særligt fokus på de gode, konkrete best practice eksempler og gøre erfaringerne med dem tilgængelige for alle interesserede.

• Flere kommunale netværk

Børnekulturens Netværk er en inspirerende og effektiv samarbejdsform, der stimulerer udvikling og forankring af nye børnekulturtilbud. En bevidst strategi for at etablere relevante, lokale børnekulturnetværk i de nye kommuner vil på samme måde kunne styrke og inspirere udviklingen af nye, lokale børnekulturtilbud.

Vi vil også skabe flere netværk for andre relevante samarbejdspartnere i 2006-07.

• Større sammenhæng

Netværket vil arbejde sammen med kommunen om at udvikle en strategi, der sikrer kommunens børn et sammenhængende børnekulturtilbud gennem hele deres opvækst.

Vi stiller os desuden til rådighed som sparringspartner og inspirator i den nye storkommunes arbejde med at koordinere og samordne de mange forskellige kulturtilbud, som kommunen selv råder over, samt de kulturtilbud, som med fordel kan gå på tværs af de nye kommuner.

Vi vil også arbejde tæt sammen med de børnekulturkonsulenter, som ansættes af mange kommuner til at koordinere de mange tilbud og sikre, at alle børn får adgang til dem.

5

Kultur i dagtilbudet, skolen og familien

Med handlingsplanen for 2006-2007 indleder Netværket sit arbejde med tre nye temaer. De tre temaer sætter fokus på de mange nye muligheder for aktiviteter og samarbejde, som er opstået, efter at Undervisningsministeriet og Familienministeriet er blevet parter i Netværket.

Handlingsplanens temaer tager afsæt i børnekulturens vigtigste omdrejningspunkter i de nye kommuner, nemlig:

- **Kultur i dagtilbudet**
- **Kultur i skolen**
- **Kultur i familien**

Det overordnede formål med at vælge disse temaer er at **kvalificere arbejdet** med kunst og kultur i børns hverdag, at **styrke organiseringen** af dette arbejde og at skabe **muligheder for forankring** af aktiviteterne.

Temaerne spiller en central rolle i Børnekulturens Netværks strategi om at bruge kommunalreformen til at virkeliggøre Netværkets vision. De handler alle

tre om at give alle børn bedre mulighed for at møde kunsten og kulturen i hverdagen – i deres primære livsverdener i institutionen/skolen og i familien.

Vi ønsker at styrke den røde tråd – og dermed sammenhængen – mellem de kulturtilbud, børnene møder gennem deres opvækst. En tråd, der spindes fra dagtilbudets arbejde med børnekulturen og skolens indsats og videre til samarbejdet med de lokale kulturinstitutioner, kunstnere og andre børnekulturelle aktiviteter – også dem, barnet oplever sammen med sin familie

Skal den røde tråd blive synlig i de lokale børnekulturtilbud, er det vigtigt, at vi ser længere end til realiseringen af det enkelte projekt. Derfor er kvalifice-

ring, organisering og forankring af arbejdet væsentlige nøgleord, som både kommunerne og vi i Netværket konstant må have os for øje.

Kultur i dagtilbudet

Dagtilbudene har en lang tradition for at arbejde med kreativitet og børnekultur, og Familienministeriet har siden 2004 styrket børnekulturen i dagtilbudene markant med de nye, obligatoriske pædagogiske læreplaner, hvor tre ud af seks obligatoriske emner handler om kultur og kunst: *Sprog, Krop og bevægelse* samt *Kulturelle udtryksformer og værdier*.

Med læreplanerne har alle børn i dagtilbudene nu mulighed for at møde børnekulturen gennem en planlagt, systematisk og velovervejet indsats. Børnekulturens Netværk stiller sig til rådighed som inspirator, vidensformidler og sparringspartner for interesserede kommuner og dagtilbud, så vi på denne måde er med til at sikre en høj kvalitet i den børnekultur, børnene vil møde.

• Inspiration til læreplanerne

Netværket har skrevet inspirationsmateriale om, hvordan man kan arbejde med de tre kulturområder

i de pædagogiske læreplaner. Materialet er delt ud til 15.000 pædagoger, nøglepersoner og øvrige personale fra dagtilbud, der efteruddanner sig i arbejdet med de pædagogiske læreplaner. Centrene for voksenuddannelse, som står for efteruddannelsen, har formidlet materialet til kursisterne, og centrene vil også fremover udlevere materiale i det omfang, der er behov for det. Vi vil løbende justere og supplere vores inspirationsmateriale.

• Fokus på de æstetiske rammer i børns hverdag

Daginstitutionerne skal fremover dokumentere over for Familienministeriet, hvilke fysiske, psykiske og æstetiske rammer, børnene passes i. Børnekulturens Netværk kan inspirere beslutningstagere og institutioner til at medtænke æstetikken, både i eksisterende lokaler og når der bygges nyt.

• Udveksling af ideer og erfaringer

Familienministeriet og Kulturministeriet vil stille sig i spidsen for at inspirere dagtilbudene til at udvikle deres børnekulturtilbud – via konferencer, kurser, seminarer og inspirationspublikationer, ved at medvirke til netværksdannelse, ved at pege på best practice eksempler, via internetformidling i Børnekultur-

portalen og på hjemmesider, og via rådgivning og vejledning til de dagtilbud og kommuner, der henvender sig.

Kultur i skolen

Børnekulturens Netværk vil også støtte skolernes arbejde med børnekulturen. I en lang række fag i skolen indgår kunst og kultur som et vigtigt element – f.eks. i dansk, religion, historie, samfundsorientering, billedkunst og musik, hvor lærerne er bevidste om, at elevernes kendskab til vores kulturarv er et grundlæggende element i deres identitetsdannelse og forståelse for det samfund, vi lever i.

Undervisningsministeriet og Kulturministeriet arbejder tæt sammen om den kunst og kultur, børn præsenteres for i skolen – f.eks. om at udvikle forslag til undervisningsforløb i den nye kulturkanon, om at udvikle undervisningsmateriale ud fra museernes eksisterende formidling, og om at digitalisere adgangen til museernes samlinger og gøre det nemmere for skolerne at inddrage dem i undervisningen.

• Inspiration til skole og SFO

Børns mulighed for at opleve og forholde sig til de mange forskellige kunstformer via undervisningen er et potentiale, som Netværket er særligt opmærksomt på. Derfor ønsker vi at styrke mangfoldigheden i den kultur, børn møder i skolen. Blandt andet ved at inspirere alle lærere og ansatte i fritidsordninger til at inddrage kunstens mange forskellige udtryksformer.

• Udveksling af ideer og erfaring

Undervisningsministeriet og Kulturministeriet vil stille sig i spidsen for at inspirere og sparre med alle interesserede skolefolk – via konferencer, kurser, seminarer og inspirationspublikationer, ved at medvirke til netværksdannelse, ved at pege på best practice eksempler, ved at tilbyde et systematisk og opdateret overblik i publikations- og netform over de tilbud, som skolefolk kan benytte sig af, via Børnekulturportalen og hjemmesider samt via rådgivning og vejledning til de skolefolk og kommuner, der henvender sig.

Kultur i familien

Moderne forældre er meget bevidste om, at indholdet i deres børns hverdag har betydning for børnenes udvikling, og mange forældre ønsker at få indflydelse på indholdet i de timer, hvor børnene opholder sig væk fra familien. Derfor bør pædagoger og lærere samarbejde med forældrene om at planlægge de børnekulturaktiviteter, børnene deltager i dagtilbudet og skolen.

Moderne forældre har også et stærkt ønske om at være sammen som familie, når der er mulighed for det. F.eks. ved at deltage sammen i kulturelle aktiviteter. Derfor er det vigtigt at skabe børnekulturtilbud, der kan indgå som en selvfølgelig del af familiernes hverdag.

• Inspiration til kulturinstitutioner

Mange kulturinstitutioner er allerede bevidste om børnefamiliernes behov og har udviklet tilbud, som appellerer til både forældre og børn via en fælles oplevelse, hvor børn og voksne kan berige hinanden med de forskellige indfaldsvinkler, som forskellige aldre og personligheder giver. Børnene kan også åbne de voksne for overraskende og uventede nye vinkler.

• Udveksling af ideer og erfaringer

Børnekulturens Netværk vil stille sig til rådighed som sparringspartner og inspirator for kulturinstitutionerne, så de gode erfaringer med at udvikle familietilbud, bliver udbredt, videreført og videreudviklet.

• Overblik over muligheder

Netværket vil være med til at skabe synlighed og overblik over de børnekulturtilbud, som er særlig velegnede for familier – i samarbejde med kulturinstitutionerne og via medierne. Bl.a. aviser, tidsskrifter og internetportalen *Kulturnaut*. Netværkets hjemmeside www.boernekultur.dk samt Børnekulturportalen www.boernogkultur.dk kan være med til at skabe overblik.

Netværkets arbejdsmetoder

Børnekulturens Netværk har erfaring med en række arbejdsmetoder, som har vist sig at virke. Vi arbejder videre på at udvikle disse metoder og supplerer med nye, når der er behov for det.

• Konferencer, kurser og seminarer

Omfanget af de konferencer, kurser og seminarer, Netværket vil udbyde i 2006-07 er endnu ikke planlagt i detaljer, men Netværket vil både selv kunne stå som udbyder og indgå i samarbejde med relevante kursusudbydere. Det vil også være muligt for kom-

muner og regioner at bestille særlige forløb, som vi udvikler i en fælles dialog.

- **Publikationer**

Netværket vil fortsat supplere den løbende dialog om børnekulturen med publikationer, der kan inspirere og forbedre aktuelle tiltag, formidle ny viden og erfaringer, udvikle nye tilbud og lægge op til debat.

- **Netværksdannelse**

Der er mange fordele ved at skabe netværk, og at deltage i netværk er ofte en god investering med stor synergi. F.eks. i forhold til koordinering, vidensdeling og vidensgenerering, effektivisering, ressourceudnyttelse osv. Derfor vil Børnekulturens Netværk fortsat hjælpe interesserede kommuner, institutioner, fagfolk og andre børnekulturelle aktører med at styrke eksisterende netværk eller danne nye. Om netværkene skal være faglige eller tværfaglige, lokale, regionale eller nationale osv. afhænger af det konkrete formål og vurderes i hvert tilfælde.

- **Best practice**

På Børnekulturportalen, www.boernogkultur.dk, bringer Netværket løbende eksempler på konkrete børnekulturaktiviteter i dagtilbud, skoler og kulturinstitutioner, som kan inspirere andre. Netværket formidler også best practice eksempler via sine inspirationspublikationer og konferencer.

- **Internetformidling**

På Netværkets portal, www.boernogkultur.dk, kan man løbende få opdateret sin viden og blive inspireret i sit arbejde med handlingsplanens tre temaer. Portalen sætter løbende fokus på udvalgte emner – i 2005 f.eks. *Kultur i skolen* og *Pædagogiske læreplaner*. På Netværkets hjemmeside, www.boernekultur.dk, og på Netværkets parters hjemmesider kan man også få opdateret sin viden og blive inspireret til nye tiltag.

- **Dokumentation og forskning**

Børnekulturens Netværk vil være med til at formidle og tilvejebringe nye forskningsresultater og andre former for dokumentation – i 2006 vil vores fokus især være rettet mod hvilken effekt, børnekulturen i dagtilbudene har på børnene, og på at gøre de nye storkommuner mere bevidste om betydningen af at skabe en større sammenhæng i børns kulturelle muligheder.

Netværkets redskaber i 2006-2007

En væsentlig del af Netværkets indsats foregår via de tre støttefunktioner: **Rådgivning, vidensdeling** og **dokumentation**. I 2006 vil Netværket udbygge sine støttefunktioner med et internationalt samarbejde, som skal styrke dialogen med børnekulturfolk i andre lande og bygger broer over landegrænserne.

Støttefunktionerne er konkrete redskaber, som alle interesserede kan bruge i deres arbejde med børnekultur rundt om i landet – amter, kommuner, institutioner og enkeltpersoner:

Rådgivning

Udover den generelle information og rådgivning om børn og kultur, som alle er velkomne til at bruge, vil Netværket i 2006-07 tilbyde rådgivning og vejledning til tre særlige målgrupper:

- **De statslige kulturinstitutioner**, som Netværket vil gå i dialog med om at udvikle nye tilbud til børn og deres familier.
- **Dagtilbudene**, som Netværket kan hjælpe og inspirere i deres arbejde med kulturtemaerne i de nye pædagogiske læreplaner.

- **De nye storkommuner**, som vil bruge børnekulturen til at skabe en fælles profil og knytte de forskellige geografiske områder i den nye fælles kommune sammen.

Vi modtager allerede nu mange henvendelser fra kommuner, amter, organisationer og enkeltpersoner. De besvares enten af sekretariatet eller af Netværkets relevante parter. Denne rådgivning vil blive sat yderligere i system, så vi kan give den bedst mulige vejledning så hurtigt som muligt.

Vidensdeling

Netværket har netop udbygget og videreudviklet **Børnekulturportalen**, så den nu er et optimalt redskab til vidensdeling på nettet. Portalen har også fået

en række nye funktioner, bl.a. en udvidet nyhedsformidling og et elektronisk nyhedsbrev, som mange allerede abonnerer på. Portalen præsenterer desuden aktuelle temaer og har en kalender med oversigter over aktuelle konferencer og seminarer herhjemme og i udlandet.

Som nævnt i kapitel 4, vil vi invitere til en **kommunekonference** for de nye storkommuner i 2006, som vi følger op på lokalt med et **dialogseminar** i hver af de fem nye regioner. Formålet med konferencen og seminarerne er at diskutere modeller for samarbejde og udvikling på det børnekulturelle område, og at drøfte aktuelle temaer og behov for vidensdeling.

Netværket vil fortsat understøtte de større netværk på børnekulturområdet med **tilskud til konferencer, seminarer og fælles initiativer** netværkene imellem. F.eks. de kommunale og regionale børnekulturkonsulenters netværk, og det brede netværksarbejde inden for kunstnerisk formidling, som Fagligt Forum for Børnekultur står for.

Netværket udgiver i 2006 en **publikationsserie**. I serien indgår bl.a. publikationer om de tre temaer, som er indsatsområder i handlingsplanen for 2006-07 – Kultur i dagtilbudet, Kultur i skolen og Kultur i familien – samt publikationer om mere tværgående emner som børnekulturstatistik og kommunal børnekulturpolitik.

Dokumentation

Netværket vil formidle **forskning og forskningsresultater** om børnekultur til alle interesserede via publikationer, temamøder og konferencer. Et tæt samarbejde med forskningsmiljøerne skal være med til at sikre denne formidling af ny viden om børnekultur.

Netværkets sekretariat har derfor indgået aftale med netværket af de danske børnekulturforskere under BIN-Norden – det nordiske forskernetværk på området, som har base på Danmarks Biblioteksskole.

Netværkets medlemmer og sekretariat

Netværket har pr. 1. januar 2006 følgende sammensætning:

Bibliotekskonsulent Ann Poulsen

Biblioteksstyrelsen (www.bs.dk)

Centerleder Charlotte Giese

Det Danske Filminstitut (www.dfi.dk)

Museumskonsulent Charlotte Hansen

Kulturarvsstyrelsen (www.kuas.dk)

Vicedirektør Vagn Jelsø

Kunststyrelsen (www.kunststyrelsen.dk)

Fuldmægtig Charlotte Meibom

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender (www.minff.dk)

Pædagogisk konsulent Helle Beknes

Undervisningsministeriet (www.uvm.dk)

Netværkets sekretariat har adresse hos Biblioteksstyrelsen, der også fungerer som Netværkets administrative myndighed.

Sekretariatet består af:

Sekretariatsleder Jan Helmer-Petersen

Konsulent Benedicte Helvad

Projektkonsulent Merete Dael

Assistent Annelise Lindstrøm

Netværket har i 2005 haft følgende medarbejdere tilknyttet:

Redaktør Monica Hassel

Redaktør Trine Møller Madsen

Projektleder Theis Dinesen

Studentermedhjælp Tine Hansen

Netværket samarbejder også med forskningsnetværket mellem Danmarks Pædagogiske Universitet, Syddansk Universitet, Danmarks Biblioteksskole og Roskilde Universitetscenter.

Aftalerne med de to forskernetværk giver os mulighed for at gøre den eksisterende viden om børnekultur mere synlig, bl.a. via Børnekulturportalen. Vi vil også samarbejde med forskermiljøerne om specifikke formidlings- og dokumentationsopgaver.

Kulturministeriets faktaark om børnekultur blev revideret i marts måned 2005 i et samarbejde mellem Netværkets sekretariat, Netværkets parter og ministeriet. Denne revision af **fakta om børnekultur** vil nu ske løbende: Statens bevillinger til børnekultur skal

fremover offentliggøres hvert år, så de aktuelle tal er lettilgængelige for alle interesserede.

Internationalt samarbejde

Netværket vil styrke den internationale **udveksling af ideer og erfaringer** – både i Europa og i mere globale sammenhænge, hvor der er ideer at hente og interesse for at lytte til danske erfaringer.

Netværket vil fortsat repræsentere Danmark i **EU-netværket om børn, kunst og kreativitet**, som har medlemmer fra næsten alle lande i EU.

Det nordiske kultursamarbejde er under forandring, og i den nye struktur vil samarbejdet primært foregå i netværk. Vi vil gøre vores for at videreføre og udbygge **det nordiske børnekultursamarbejde**, så det fortsat får en central rolle i udviklingen af idéer og udvekslingen af erfaringer mellem lande med et fælles kulturgrundlag.

Budget for 2006-2007

Børnekulturens Netværk får hvert år 5,3 mio. kr. til sin virksomhed fra tips- og lottomidlerne. Vi har desuden mulighed for at udføre indtægtsdækket virksomhed og modtage økonomisk tilskud fra andre parter. F.eks. ved at indgå aftaler med kommuner, amter, offentlige og private institutioner om at samfinansiere børnekulturprojekter.

Vi har vedtaget følgende budget for de sammenlagt 10.6 mio. kr., vi har til rådighed i perioden 2006-07. Beløbet er øremærket til aktiviteter inden for de tre temaområder og de fire støttefunktioner, samt de nødvendige udgifter til administration og drift af sekretariatet.

Netværkets samlede budget for 2006-2007 ser således ud:

Tipsbevilling 2006-2007	10.600.000
Børnekultur i hele landet	
- Kultur i dagtilbudet	
- Kultur i skolen	
- Kultur i familien	4.400.000
Rådgivning, vidensdeling, dokumentation og internationalt samarbejde	3.440.000
Administration og drift af sekretariat	2.760.000
Udgifter i alt	10.600.000

Netværket vil desuden arrangere **internationale konferencer og seminarer** – i samarbejde med andre organisationer og om temaer, som er aktuelle i tiden, eller som er interessante for alle de faglige miljøer på børnekulturområdet.

Netværket vil i foråret 2006 foretage en systematisk **registrering af dansk internationalt børnekulturarbejde** og vil på den baggrund mere præcist kunne tage stilling til, hvor Netværket skal bruge sine kræfter i international sammenhæng.

Samarbejde på tværs – baggrund, muligheder og grænser

*Af Jørgen Gleerup, lektor ved Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier,
Syddansk Universitet*

I den offentlige forvaltning samarbejder ministerierne i stigende grad på tværs. Allerede sidst i 1970'erne løb den dengang stærkt sektororienterede forvaltning ind i store koordinations- og ressourceproblemer, da hver sektor havde tendens til at ekspandere på egne vilkår. Man forsøgte sig forgæves med forskellige overordnede typer af 'planlægning af planlægning', men efterhånden er den såkaldte *polycentriske* forvaltningsform blevet normen. Her etableres der grupper på tværs af ministerierne, hvis opgave ikke er at planlægge for fremtiden ved at koordinere forskellige fremskrivninger af nutiden, men derimod at opstille tværgående fremtidsscenerier med såkaldte *signalord* som ramme for decentrale aktiviteter.

Vi kan ikke planlægge fremtiden, hedder det inden for moderne lærings- og organisationsteori, men vi både kan og skal forsøge at designe for dens videns- og læreprocesser. Mon ikke den tværministerielle udvidelse af Børnekulturens Netværk, der omfatter et samarbejde mellem Kulturministeriet, Undervisningsministeriet og Familienministeriet, har sin baggrund i denne udvikling? I hvert fald ledsages den af ønsket om en "overordnet planlægning", der kan "sende signaler om en mere sammenhængende indsats i forhold til børnekulturen" til de decentrale kommunale niveauer.

Vækst og sammenhængskraft

De polycentriske forvaltningsformer er blevet til ud fra mange forskellige begrundelser: Ønsket om en mere effektiv og koordineret ressourceudnyttelse,

mødet med en vanskeligt forudsigelig fremtid samt jo ikke mindst inspirationen fra den internationale trend, der siger, at hvis vi skal klare os i det globale videnssamfund, så må vi organisere os i større tværgående enheder med innovativ kraft. Vi skal alle blive dygtigere og løbe hurtigere, har det længe lydt fra officielt hold, men nu med en stigende bekymring for samfundets sociale og kulturelle sammenhængskraft.

Et tilbage til minimal- eller retsstaten, der var et af 1980'ernes første mere berømte svar på de ekspanderende offentlige sektorer, er nu afløst af ønsket om at skabe en såkaldt responsiv stat eller offentlig sektor, der gennem tværfagligt samarbejde og bruger- eller borgerinddragelse kommer med de rette svar på den komplekse samfundsudvikling. Velfærdssamfundets sociale medborgerskab med lige muligheder for alle, f.eks. til uddannelse og kulturel udvikling, skal forvandles til et aktivt medborgerskab, hvor den enkelte må tage ansvar og yde en indsats mod forventet støtte eller samspil fra det offentlige.

Demokrati og medborgerskab

Den hjemlige politiske udvikling afspejler diskussionen blandt moderne demokratiteoretikere. Her kan man kort fortalt skelne mellem to store traditioner, den liberale og den kommunitaristiske. Den liberale tradition har sin baggrund i den tyske oplysningsfilosof Immanuel Kants forestillinger om det moderne menneske som et oplyst, autonomt og etisk ansvarligt individ, der på egen hånd formår at forholde sig

til sit liv og sin omverden. Det er næppe helt forkert at placere menneskerettighederne i forlængelse af denne tradition. Den anden tradition er den såkaldt kommunitaristiske, der med reference til filosoffer som Aristoteles og Hegel lægger vægt på, at vi som mennesker får vores identitet i kraft af den gensidige anerkendelse, der bærer de kulturelle fællesskaber, vi deltager i.

Siden midten af 1800-tallet har den danske nationale kultur udviklet sig med baggrund i en sådan forståelse, hvorfor vi endnu den dag i dag – og det på godt og ondt – har en stærk tendens til at mene, at demokrati og medborgerskab ikke kan læres ved undervisning, men kun ved praktisk deltagelse i familie, lokalkultur, institutions- og skolekultur mm. Den tyske samfundsforsker Axel Honneth er en af de moderne demokratiteoretikere, der forsøger at danne bro mellem de to traditioner, og vi er da også i et demokratisk samfund afhængig af såvel generelle regler og rettigheder som kulturelle værdier og fællesskaber, selv om vi i disse år på både nationalt og globalt plan har vanskeligt ved at finde samspilsformen.

Livsmod og selvtillid

Næsten som et bestilt teoretisk grundlag for de nye planer og samarbejdsrelationer i Børnekulturens Netværk taler Axel Honneth om tre afgørende anerkendelsesformer for udviklingen af et moderne medborgerskab. Den første anerkendelse får man som barn i familien, og denne anerkendelse er som i alle kærligheds- og venskabsforhold ubetinget. Derfor giver den selvtillid eller med et lidt mere abstrakt begreb, ontologisk sikkerhed, hvilket vil sige et livsmod, der hviler på en grundlæggende tillid til verden. I en stærkt foranderlig verden, hvor omskiftelser ikke bare kan betragtes som ydre skæbne, men i stigende grad henføres til det personlige risiko- og ansvarsområde, bliver en sådan selvtillid og et sådant livsmod vigtigere end nogen sinde før.

Som medlem af et retssamfund – i dag på såvel nationalt som globalt plan – får det enkelte individ selvagtelse, og hvor megen kraft, der gemmer sig i det forhold, kender vi til fra de aktuelle debatter om indvandreres statsborgerlige rettigheder og fra urolighederne i forstæderne til Paris. Endelig taler Honneth om den anerkendelse, vi får i kulturelle fællesskaber – for børn gælder det f.eks. tilknytningen til daginstitutionen, skolen, lokalområdet, foreningerne og i dag ikke mindst de mediebår-

ne globale livsstile - og disse kulturelle anerkendelsesformer giver selvværd, siger han. Samtidig understreger han, at de tre anerkendelsesformer alle kan stækkes eller krænkes med uheldsvangre følger for den enkelte og samfundet, og at det faktisk sker på mange planer i det moderne samfundsliv.

Overleveringens udfordringer

Helt op til 1960'erne kunne børn og unge udvikle selvtillid, selvgøtelse og selvværd, men jo også krænkes eller indskrænkes heri, via den daglige læring, som deres deltagelse i familieliv og lokalkultur gav. Traditioner og kulturelle værdier lod sig i vidt omfang overlevere fra generation til generation via deltagelse i hverdagslivet og understøttet af elementær skolegang.

I grundskolen kunne børnene således få trænet læse- og skriveevnen, regnekundskaberne, ligesom de kunne blive holdt fast på de fakta vedrørende geografi, historie og kristendom, som i hverdagen havde det med at glide i baggrunden. På grund af de seneste årtiers opbrud i traditioner og kultur er der imidlertid mange ting, der ikke længere overleveres via hver-

dagsliv. Samtidig ønskes den socialt selektive form for overlevering, der følger med deltagelsesformer knyttet til familierne og deres sociale placering, ophævet i det moderne samfund. Kulturelle værdier skal være for alle, og også de værdier, der ikke længere overleveres på naturlig vis, skal med, og det kræver en kunstig eller særlig offentlig indsats.

Skolen har som antydnet altid haft den kunstige opgave på pædagogisk didaktisk vis at lære børn, hvad de ikke kan tilegne sig gennem praktisk hverdagslæring. I dag breder den pædagogiske opgave sig til så at sige alle samfundssfærer, hvorfor vi da også ser de nævnte forandringer i statens rolle.

De nye arbejdsopgaver for Børnekulturens Netværk kan beskrives ganske godt ved det såkaldte *pædagogiske paradoks*. Allerede i 1700-tallet blev oplysningsfilosofferne, under indtryk af det moderne samfunds fremvækst, opmærksomme på paradokset, der blev endeligt formuleret af de tyske dannelsesteoretikere omkring år 1800. Det pædagogiske paradoks siger, at man skal opdrage eller støtte med henblik på at selvstændiggøre. Kant undrede sig over, hvad han kaldte

for det moderne samfunds "asociale socialitet", dvs. et samfund, der hviler på den enkeltes oplyste frihed og alligevel skaber social og kulturel sammenhængskraft. Hvad, Kant i sin tænkning kunne se, var på vej, er nu blevet en helt presserende udfordring for det offentlige: Hvordan skabe en sammenhængende indsats, der ikke på formynderisk vis styrer eller umyndiggør den enkelte, men på én gang retleder og dog giver rum for den enkeltes selvstændige og meningsgivende samspil med helheden?

Nye udfordringer

Det er naturligvis ikke nye problemstillinger for de tre fagministerier og deres tilknyttede institutioner, men de har aktualiseret sig på en ny og presserende måde, og det er næppe for meget at hævde, at alle parter bør stå forsigtigt afprøvende over for dette. Hvad f.eks. daginstitutionerne angår, så har de ideelt set tradition for at tage udgangspunkt i, hvad børnene selv bringer med af muligheder. Den dygtige pædagog ser 'barnet i barnet', dvs. dets latente muligheder, og opgaven er at understøtte udfoldelse og udvikling af disse muligheder.

Folkeskolen er ikke rundet af samme udviklingstanke, men af dannelsesstraditionen, hvorfor læreren typisk må prøve at se 'eleven i barnet', dvs. barnets muligheder for at tilegne sig, hvad samfundet kræver af en dannet borger.

De to traditioner løber i disse år sammen på kompleks vis, idet daginstitutionerne nu skal opstille læreplaner for børnenes udvikling, mens folkeskolen omvendt skal tage hensyn til børnenes individuelle læringsstile, samtidig med at kompetencemålene skærpes. På tilsvarende vis løber den pædagogiske eller oplysende opgave sammen med den informationsgivende på de moderne biblioteker, og det selv om lovgivningen på området har tabt den – ikke mindst i dag – helt centrale formålsparagraf om at skulle støtte selvstændig meningsdannelse. Læring, dannelse og informationssøgning skal kombineres.

De kulturelle institutioner har overordnet set et lidt andet fokus, nemlig formgivningen og dens principper, hvor kunsten er at give menneskets fortolkning af dets plads og deltagelse i historien et udtryk, der er så stærkt, at det kan bære sig selv. I kunsten møder vi i æstetisk fortættet form historien under dens tilblivelse.

Et innovativt samarbejde

Selv om det aktuelle krav om et innovativt flerfagligt samarbejde hører til blandt fraserne i den globale

retorik, må det ikke undervurderes. For det første er det bydende nødvendigt med nye innovative indsatser i det offentlige, hvor vi trods alle gode viljer om at inkludere børn og unge i skole, kultur og samfundsliv i stigende grad synes at ekskludere større og større grupper og ofte med henvisning til, at det er børnene, der har mangler, frem for at se manglerne i den samfundsmæssige indsats. Det er ikke bare en økonomisk, men også menneskeligt set aldeles ufarbar vej.

For det andet indebærer tværfaglig innovation, at hver part må besinde sig på egne normer og værdier, således som jeg ovenfor har forsøgt at give nogle meget overordnede og foreløbige bud på med henblik på både at kunne styrke og overskride disse i nye innovative løsninger. Det sidste er uhyre vanskeligt og krævende, ja, af den enkelte typisk oplevet som noget direkte farligt, da det åbner til det ukendte og derfor udfordrer den professionelt indøvede selvforståelse og effektivitet. Som den franske postmoderne filosof Jean-Francois Lyotard så smukt eller indsigtfuldt har udtrykt det, så er det tilsynekomsten af det nye og uventede, der besejrer viljens lidet kreative magt over tiden.

Det er derfor nødvendigt med både stor omsorg for og en stærk etik omkring disse tværfaglige samarbejdsforhold, hvor der i det strukturelle eller organisatoriske design ikke bare på traditionel vis skal tænkes i effektiv drift, der som sagt pt. synes at føre på gal vej, men også skabes rum og tid til ny innovativ læring. I modsat fald kunne skrækscenariet være en didaktisk instrumentaliseret kunst og kultur, en af de voksne kompetenceafmålt børnekulturel udvikling og en skole uden intellektuelt bid, hvad der på alle planer ville skyde under, hvad børn har mod på og evne til. Som vi kender det fra 1800-tallets store dannelsesromaner, så er det spændingen mellem hjemme og ude, eller som det i dag typisk formuleres, spændingen mellem kompetence og erfaring, der motiverer til ny læring og udvikling.

Det bliver spændende at følge det nye samarbejde i Børnekulturens Netværk. Mit bud vil være, at det er de steder, hvor man udviser gensidig stor respekt på baggrund af en grundlæggende fælles optagethed af børnene og deres verdener, at de nye innovative overskridelser vil finde sted og danne sunde, energigivende knuder i netværket. I dag bevæger vi os – hvor det lykkes – fra netværk til knudeværk, og her er det givetvis børnene, der skal vise vejen for de nye kunstfærdige bindinger.

8

”Skønheden & Udyret” – møde mellem far og Karen på Blå Stue

Af Bjørg Kjær, forsker, Learning Lab Denmark, Danmarks Pædagogiske Universitet

En dag mødte knap fireårige Beate op i børnehaven sammen med sin far. Han var begejstret. Med varme i stemmen og glød i øjnene fortalte han om en oplevelse, han havde haft med sin datter. De havde set en Disney-film, og Beate havde været helt opslugt af den. Så optaget, at hun begejstret havde talt og talt med sin far. Om hvad der skete i filmen, om hvem der gjorde hvad, hvem der var gode og onde og meget mere.

Pædagogen lyttede. Så sagde hun: ”Det er ikke et treårigt barns behov at sidde og se en tegnefilm. Børn har brug for erfaringer – ikke for at se film”. Beates far forsøgte at forklare, hvordan han syntes, at de havde snakket så godt sammen. Beate fik munden på gлед, på trods af de sproglige udfordringer, hun havde. Hun var optaget af historien og vild med at dele sin optagethed med far.

Pædagogens dom lød: Det ville have været bedre, hvis far og datter havde bagt en kage. Og måske var det mere faderens behov end datterens, som blev dækket. Beates far kyskede sin datter farvel og gik på arbejde. Lyset i hans øjne var slukket.

Denne episode udspillede sig en helt almindelig morgen. Men den er usædvanlig, fordi både Beates far og pædagogen tydeligt giver udtryk for forskellige holdninger til, hvilke kulturudtryk, børn har godt af. En sådan tydelighed er sjælden, eftersom det daglige møde mellem forældre og institution er indlejret i ønsker og forventninger om, at det skal være uformelt, hyggeligt og konfliktfrit. Den typiske pædagog vil ofte reagere positivt over for forældrene, måske endda i en grad, så dialogen kan forsvinde i bekræftelse og lojalitet.

Oplevelse eller erfaring

Beates far har en pragmatisk tilgang til datterens kulturforbrug. Det skal være økonomisk og tidsmæssigt muligt, og det skal være hyggeligt. På disse punkter ligger Beates far tæt op ad, hvad vi ser hos mange forældre. Hvis aktiviteten får datteren til at bruge sproget, så gælder alle kneb. Her er hans holdning læringspræget.

Pædagogen tager udgangspunkt i en principiel tilgang til spørgsmålet om børn og kultur, og for hende er den praktiske erfaring vigtigere end den kunstige oplevelse. Hun er bekymret for konsekvenserne af nutidens fiktionsforbrugende børneliv. Nærvær og fælles praktiske aktiviteter er hendes ideal for godt samvær mellem børn og voksne.

Diskussionen drejer sig ofte om, hvad der er godt for børn, og med det menes som regel: Hvad støtter børnenes udvikling og læring på forskellige områder? Bag dette spørgsmål ligger et ønske om, at børn skal bevæge sig i omgivelser, som ruster barnet til det liv, som ligger foran det. En anden diskussion beskæftiger sig med, hvad der er god børnekultur, og med det menes ofte: Hvad er kunstnerisk af høj kvalitet? Bag dette spørgsmål ligger et ønske om, at børn skal have gode, tankevækkende og medrivende oplevelser her og nu.

Er barnet i nutidens samfund oplevelsesrigt, men fattigt på erfaringer, som Beates pædagog påstår? Er det at se en film og snakke om den en oplevelse eller en erfaring? Har børn bedre af konkrete erfaringer fra det virkelige liv end af fortællinger om uvirkelige verdener? Havde pædagogen været mildere stemt, hvis far og datter havde set børneballen på Det Kongelige Teater eller deltaget i et maskeværksted på Nationalmuseet?

Spørgsmål som disse kan danne udgangspunkt for spændende samtaler og diskussioner mellem forældre og institution. Men denne diskussion finder sjældent sted. Hvis den gør, bliver den ofte til institutionens enetale, når den orienterer om børnehavens aktiviteter og projekter. Eller den bliver som her til relativt korte markeringer, der står over for hinanden uden at give anledning til en fælles undersøgende dialog om de perspektiver, henholdsvis den ene og den anden voksne bidrager med. Måske kan det nye krav om pædagogiske læreplaner hjælpe dialogen på vej og kvalificere den. Institutionen skal, som en konsekvens af den nye lov, forholde sig til, hvordan den skaber lærende miljøer, hvor kulturelle dimensioner formidles til, med og gennem børn. Den skal overveje hvilke forestillinger om kultur, institutionen tager udgangspunkt i, og undersøge om alle børn tilgodeses, anerkendes og inddrages i institutionens kulturelle liv.

Forældresamarbejds følsomme dans

Når Beates far og pædagog tørner sammen, handler det om mødet mellem forskellige syn på børns kulturforbrug. Men i mødet mellem forældre og personale er der også andet og mere på spil, for eksempel idealer og tabuer omkring de voksenroller, forældre og personale indtager i forhold til børn.

I netop dette møde blev det usædvanlig tydeligt, at de voksne er agenter, som indtager forskellige positioner omkring barnet. Pædagogen markerer sig som ekspert med forstand på, hvad der er godt for børn. Beates far indser, at det ikke er nok at være faderligt stolt og begejstret. Han forsøger at tale til pædagogens professionalitet ved at koble sin oplevelse til spørgsmålet om de sproglige vanskeligheder, datteren har.

Situationen handler altså også om, hvad der er vigtigt for de voksne, når de indtager forskellige roller i forhold til børnene og i forhold til hinanden. Mødet mellem familie og institution kredser omkring det, de har til fælles: barnet. Men i dette møde foregår også et spil om identitet. Det spil handler om at være en god forælder på den ene side, og om at være en god pædagog på den anden. Det er en symbolsk dans om gensidig anerkendelse. For at den voksne kan blive en god forælder eller pædagog, må 'barnets behov' så at sige transplanteres ind i det, så de over for hinanden kan vise, at de hver især opfylder disse 'behov'. Læring og udvikling, oplevelse og erfaring, kompetencer, tryghed og omsorg indgår i opfyldelsen af 'barnets behov'. Barnets behov i et udviklingsmæssigt og pædagogisk perspektiv er blevet den referenceramme, både forældre og pædagoger tager udgangspunkt i. Forældreskabet er pædagogiseret i den forstand, at fædre og mødre ud over deres kærlighed til og engagement i børnene også må forstå og håndtere det pædagogiske syn på børn. Dette pædagogiserede syn på børn manifesterer sig som regel i form af holdningsmættede statements, hvor argumenter om nytte har stor vægt. Men 'barnets behov' har ændret sig over tid. Dels fordi man har opfattet børn på forskellige måder, og dels fordi barndommen har ændret karakter og grundvilkår.

Hvad er god børnekultur?

Det aktuelle kulturscenario omkring børn er, som situationen generelt, præget af en blanding af god og dårlig smag, god og dårlig kvalitet, højt og lavt, kitsch og finkultur, et smalt æstetisk kulturbegreb og et bredt antropologisk kulturbegreb, såkaldt dansk kultur med eller uden kanoner og det multikulturelle samfunds udfordringer. I denne situation er der ikke nødvendigvis brug for autoritative sandheder om, hvad der er godt for børn, eller hvad der er god børnekultur. Derimod er det tvingende nødvendigt, at voksne anlægger en spørgende og undersøgende tilgang til børn og kultur. Der er brug for at synliggøre og betvivle, hvad der defineres som god børnekultur, og hvad der dømmes ude som kommercielt bras. Der er brug for at undersøge, hvilke kulturer som anerkendes, og hvilke som slet ikke opdages.

Institutionens dramaturgi

En sådan spørgende strategi, som undersøger det selvfølgelig, nærmer sig spørgsmålet om, hvad det er for en arena, samtalen mellem forældre og personale udspiller sig i. I eksemplet, såvel som i hverdagen rundt omkring i landet, foregår mødet i institutionen – i bringe/hentesituationen hver morgen og eftermiddag og i den mere strukturerede form til forældresamtaler, arrangementer osv. Scenen er sat. Institutionen er teatret, som etablerer mødets grundlæggende dramaturgi, ligesom den leverer både kulisser og rekvisitter. Denne *institutionens dramaturgi* er kraftfuld. Tænk på, hvordan forældre, som sætter sig i deres børns klasselokale, på et splitsekund forvandles til forvoksede elever, som småsnakker med hinanden, så læreren må bede om ro, og som lige så selvfølgelig agerer ud fra, at læreren og lærerens tale er mødets ubestridelige centrum.

Beates pædagog irttesætter Beates far. Han prøver først at forhandle med magten om, hvilke veje man kan gå for at hjælpe Beate med sproget, men accepterer derpå irttesættelsen. Han skal på arbejde, Beate skal blive hos pædagogen, og det hele skal jo gå. Sædvanligvis foregår denne type af irttesættelser og markeringer langt mere underspillet og subtilt og i en venskabelig tone. De fleste forældre stikker en finger i jorden, mærker forsigtigt efter, hvad der falder i god jord, og retter sig ind efter det. Og de fleste pædagoger svarer forældrene imødekommande og bekræftende.

Utopien og "som-om-verdenen"

Denne pædagog afviser Disney-filmen, måske fordi den er et kommercielt produkt, der gør barnet til en passiv forbruger, og fordi den leverer en fiktiv 'som-om-verden' til børnene. Men hvad er egentlig fiktion og virkelighed i denne sammenhæng? Beate og hendes far konsumerede et kulturprodukt, der er markeret som fiktion. Denne fiktion brugte de i den virkelighed, deres hverdagsliv udgør. De havde en fælles oplevelse, som de også delte med hinanden i sprogets verden. Deres fælles erfaring bestod i, at fiktionen gav anledning til samvær og samtale.

Pædagogens ønske om, at børn og voksne deler virkelige praktiske arbejdsopgaver, har et element af fiktion og ønsketænkning i sig. I virkelighedens verden er børns og voksnes arbejdsliv skarpt adskilt fra hinanden. Børnenes arbejde består i at være børn med barnlige sjæle, som er genstand for voksnes opdragelse i daginstitutioner og skoler. Institutionerne er selv en form for fiktion, det vil sige en verden, hvor der skabes en fortælling om, hvad der er det gode liv

for børn og voksne. Børneinstitutioner er meget betegnende blevet kaldt for "konkrete utopier". En utopi om, at her udvikler børn sig i inkluderende fællesskaber, hvor alle er lige (også de voksne), og hvor samfundets magthierarkier og undertrykkelsesmekanismer er sat ud af spil. Samtidig består dagens virkelighed af, at store grupper af børn klassificeres som afvigende fra normen og på forskellige måder udskilles af fællesskabet eller lever i udkanten af det.

Pædagogen er agent for denne fiktion og skal så at sige personificere utopien og føre den ud i livet, også i mødet med kolleger, børn og forældre. I en vis forstand forholder alle parter sig til, at institutionen er en konkret utopi. Børnehaverne taler om den virkelige virkelighed, børnene møder, når de starter i skole. Skolerne taler om den virkelige virkelighed, børnene møder, når de går ud af skolen. Virkeligheden er altså uden for institutionen, der er en 'som-om-verden', hvor livets barske realiteter ikke gælder. Men hvad nu, hvis den virkelige virkeligheds barskhed alligevel slår igennem i institutionerne? Meget tyder jo på, at de i forvejen privilegerede får allermost ud af at gå i børnehave og skole. Så er der brug for at huske på, at institutionen netop er en utopi. Mange pædagoger oplever sig som både indflydelsesrige og magtesløse,

hvilket utvivlsomt til dels hænger sammen med, at deres arbejde på en gang er konkret og utopisk. Institutionen er selv både kultur og fiktion.

Det betyder, at den institutionelle dramaturgi sætter rammerne for de roller, som er mulige og umulige for forældre og personale at spille. 'Barnets behov' er det tema, som gentager sig, og som styrer dansen om barnet. Dansen skaber identitet for de voksne, sætter rammerne for børnene og præger de måder, hvorpå voksne tolker og møder hinanden, børnene og deres udtryk. Men det betyder også, at det er muligt at undersøge de herskende forestillinger om det gode børneliv, om den gode relation mellem institution og familie, om den gode børnekultur. På den baggrund er det muligt at afdække, hvilke mennesker og kulturudtryk, som gøres tavse og usynlige i institutionens virkeliggørelse af den konkrete utopi.

Hvis personale og forældre får øje på disse spil om voksenidentiteter og abonnementer på 'barnets behov', kan de måske blive bedre til at tale ikke kun *til* hinanden *om* børnene, men måske også til at hjælpe hinanden til større gensidig nysgerrighed og dermed skabe bedre muligheder for at tale *med* hinanden – og med børnene.

Status for Netværket og Netværkets parter 2005

Børnekulturens Netværk går nu ind i sit tredje år og kan se tilbage på en lang række aktiviteter, som alle har haft til formål at skabe sammenhæng og helhed i den statslige indsats for børnekulturen. Men Netværket er andet og mere end et samarbejdsorgan. Også de seks partnere kan fremvise mange nye initiativer på området, som alle bærer i samme retning.

Kulturministeriet

Kultur for, med og af børn er vigtige temaer i regeringens kulturpolitik, og kulturministeren har sat mange initiativer i gang på disse områder. Blandt andet Børnekulturens Netværk, som Undervisningsministeriet og Familienministeriet nu også er en del af.

Kulturministeriet har en lang og god tradition for at sætte fokus på børnekultur – ved at give tilskud til f.eks. musikskoler, skolekoncerter, børneteater, børnelitteratur, børnefilm, biblioteksprojekter for børn, museumsaktiviteter henvendt til børn og familier, og

ved at pålægge Danmarks Radio og TV2 at producere og købe mange børneprogrammer.

Kulturministeriets styrelser og institutioner deltager desuden i Børnekulturens Netværk og varetager faglige og administrative opgaver i forbindelse med statens bevillinger til børnekulturen.

Det er vanskeligt at opgøre præcist, hvor stor en del af statens kulturudgifter, der kommer børnene til gode. Men i 2004 var beløbet på 350-400 mio. kr. plus børneradio og børne-tv for ca. 110 mio. kr.

Undervisningsministeriet og Familienministeriet i Børnekulturens Netværk

Nu hvor Familienministeriet og Undervisningsministeriet er blevet partnere i Børnekulturens Netværk, er der åbnet for en tættere koordinering af børnekulturaktiviteter på tværs af ministerierne. Erfaringerne har vist, at de to ministerier er vigtige medspillere, og de træder ind i Netværket på et velvalgt tidspunkt, da kommunalreformen er en oplagt anledning til at skabe nye lokale partnerskaber og samarbejdsinitiativer på tværs af dag- og fritidstilbud til børn, skoler og kulturinstitutioner.

Børn som fokusområde i resultatkontrakter

Kulturministeren har fortsat kultur for børn som et særligt fokusområde, når ministeriet indgår resultatkontrakter med statens kulturinstitutioner. F.eks. udvikler Nationalmuseet aktivitetstilbud for børn og unge og udvider børneområdet fysiske areal. Det Kongelige Teaters fire kunstarter præsenterer børn og unge for den levende kunst og den danske kulturarvs muligheder. Ordrupgaard tilbyder undervisningsforløb eller omvisninger for børn og unge i såvel den permanente samling som i særudstillingerne, ligesom landsdelsscenerne og mange andre kulturinstitutioner også har målsætninger om tilbud til børn og unge i deres resultatkontrakter.

Regionale kulturaftaler

Tiltag for børn og unge er et vigtigt element i flere af de regionale kulturaftaler, som ministeren indgår med kommuner og amter for at give kulturregionerne større frihed til at disponere deres aktiviteter, sætte fokus på lokale kulturpolitiske initiativer og støtte det lokale kulturpolitiske engagement.

Provincpuljen og kulturen i hele landet

Provincpuljen blev oprettet i 2002 og har ligesom de regionale kulturaftaler været et betydningsfuldt redskab til at sikre gode kulturtilbud i alle egne af Danmark. Puljen har nu uddelt godt 10 mio. kr. til 17 forskellige børne- og ungeprojekter. Planen er at indtænke provincpuljen og de regionale kulturaftaler i et bredt fremadrettet initiativ, som skal bidrage til at styrke kulturen – herunder børnekulturen – i hele landet.

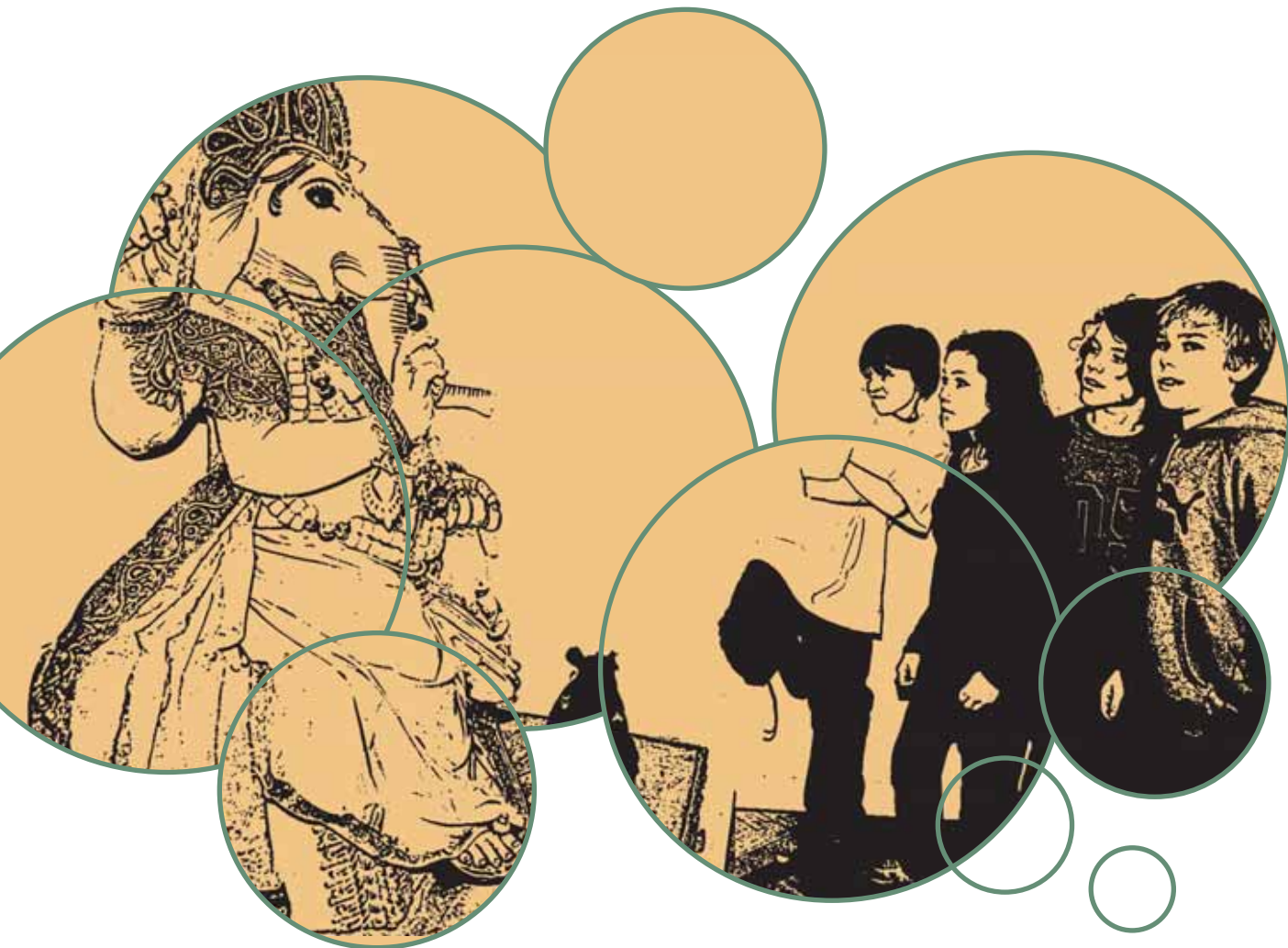
Finanslovsaftalen styrker børnekulturen

Finanslovsaftalen på kulturområdet for 2006 styrker Kunstrådets indsats for børn yderligere. Der er bl.a. afsat penge til en udbygning af *Huskunstnerordningen* over de næste fire år. Ordningen giver børnene mulighed for at møde professionelle kunstnere i skolen og dermed få indblik i kunsten og i kunstnerens arbejde. Med finanslovsaftalen er Kunstrådet desuden sikret flere midler til at styrke talentudviklingen på musikskolerne, særligt for at øge mulighederne for talentfulde børn og unge fra økonomisk svage familier. Der er ligeledes afsat midler til forsøg med kulturskoler, således at talentudviklingen kan styrkes også for andre kunstarter end musik.

Læselyst er i gang med sin tredje kampagne

Læselystkampagnen skaber både på det nationale og det lokale plan møder mellem barnet og litteraturen – i respekt for børns og unges virkelighed. Siden *Læselyst* startede i 2003 har partnerskaber mellem ministerier, professioner og institutioner været den underliggende strategi for de over 80 lokale projekter. Kulturministeriet har afsat 4 mio. kr. og Undervisningsministeriet 1 mio. kr. til kampagnen 2005-06. Det er endnu ikke afklaret, hvor meget Familienministeriet bidrager med.

Kulturkanon

Kulturministeren nedsatte i 2005 et udvalg, som skal udvikle en kulturkanon. Formålet med kanonen er at præsentere værker, førende fagfolk har udpeget som væsentlige inden for billedkunst, musik, litteratur, arkitektur, kunsthåndværk og design samt scene-kunst og film. Kanonen skal være et tilbud til alle om at stifte bekendtskab med umistelige dele af vores kulturarv og kulturhistorie.

Kulturarven skal formidles

I foråret 2005 blev der også nedsat et formidlingsudvalg, som skal belyse forskellige aspekter af museernes formidlingsindsats og undersøge, hvordan formidlingen af kulturarven kan styrkes. Udvalget skal blandt andet overveje forbedrede åbningstider og øget tilgængelighed, støtte til bedre formidling og attraktive udstillinger samt øget brug af museernes viden i undervisningssammenhænge. Udredningen forventes offentliggjort i foråret 2006.

Gratis adgang til nogle museer

Ikke mindst børn og unge skal have tilbudt kvalificeret viden om det land, de vokser op i. Et betydnings-

fuldt tiltag i den sammenhæng er beslutningen om gratis adgang til over 140 museer i hele landet for børn og unge under 18 år. Der bliver også gratis adgang for hele befolkningen til at besøge de permanente samlinger på Nationalmuseet og Statens Museum for Kunst.

Historiens Dag

I maj 2005 fandt den landsdækkende begivenhed *Historiens Dag* sted for første gang som et led i regeringens samlede indsats for bevaring og formidling af den danske kulturarv.

Børnebibliotekerne i videnssamfundet

Kulturministeren vil i 2006 iværksætte et tværfagligt og forskningsbaseret udviklingsarbejde om børnebibliotekerne i videnssamfundet. Undersøgelser har vist, at børns brug af biblioteket og andre kulturtilbud er faldet kraftigt, mens deres forbrug af nye medier som computerspil og internet stiger stærkt. Med udviklingsarbejdet ønsker ministeren at få ideer til, hvordan børnebiblioteket kan udvikles til et åbent kundskabsmiljø på videnssamfundets præmisser.

DR og TV2

Danmark har tradition for at sende radio- og fjernsynsprogrammer til børn af høj kvalitet. At der sendes børneprogrammer et vist antal timer er også et krav i Kulturministeriets public service-kontrakt med DR og i TV2s programtilladelse. DR har desuden en informationstjeneste for børn på www.spoergolivia.dk.

Børn og unges brug af nye medier

Medierådet for Børn og Unge planlægger at fortsætte som dansk nationalt *Awareness Node* under EUs *Safer Internet Action Plan* i 2006 og 2007. Dermed er danske børn, unge, forældre og lærere fortsat sikret et videnscenter for børn og unges brug af internet og andre nye medier, der har til opgave at formidle pålidelig og afbalanceret information om børn og unges brug af nye medier.

Børn og unge i bevægelse

Kulturministeren ønsker, at det skal være nemmere for børn og unge at gå til idræt. Der skal være flere tilbud i nærmiljøet, og de skal foregå på de tidspunkter af dagen, der passer børnene bedst. Derfor har ministeren oprettet udviklingspuljen *Børn og unge i bevægelse* på 24 mio. kr. Pengene er nu fordelt til bl.a. fyrtårnsprojekter, hvor der udvikles nye idrætstilbud i samarbejde mellem idrætsforeninger, skoler, institutioner m.fl.

Idræt for vanskeligt stillede børn

Ministerne ønsker også at give vanskeligt stillede børn bedre mulighed for at dyrke idræt og få positive livserfaringer via idrætsverdenen. Der er derfor afsat en pulje på 10 mio. kr. årligt i 2005-2008 til at udvikle projekter i idrætsforeninger, eventuelt i samarbejde med fritidsinstitutioner. Initiativerne skal målrettes overvægtige børn, børn af mindrebemidlede forældre, børn på anbringelsessteder, handicappede børn og børn af anden etnisk herkomst end dansk. Puljen administreres af Kulturministeriet og Socialministeriet.

Beskyttelse af børn mod seksuelle overgreb

I juni 2005 vedtog Folketinget et lovforslag om, at der skal indhentes en børneattest, når daginstitutioner, skoler, fritidsklubber, idrætsforeninger osv. ansætter eller beskæftiger personer, der får direkte kontakt med børn under 15 år. En børneattest er en særlig straffeattest, som indeholder oplysninger om domme om sædelighedsforbrydelser mod børn. På idrætsområdet omfatter ordningen trænere, instruktører og holdledere. Initiativet er et led i regeringens indsats for at bekæmpe seksuelt misbrug af børn.

Nyt netværk omkring børn skole og idræt

Mange ministerier er aktive på området børn, skole og idræt. For at styrke statens samlede indsats har kulturministeren og undervisningsministeren etableret et uformelt netværk med repræsentanter for relevante ministerier og organisationer. Netværket skal styrke erfaringsudvekslingen, samtænke de mange statslige initiativer på området og sikre, at de forskellige ministeriers erfaringer bruges aktivt i andre ministerier.

Strukturomlægning af det fællesnordiske kultursamarbejde

Nordisk Ministerråd er i færd med at finde en mere tidssvarende struktur. Rådet nedlægger en række institutioner og styregrupper, bl.a. *Styregruppen for nordisk børne- og ungdomskultur*, der nu har nået sit mål om at inspirere til, at indsatser for børn og unge integreres i hele kultursamarbejdet. Ministerrådet understreger, at børn og unge fortsat skal prioriteres inden for den nye struktur. Det første flerårige program vil blandt andet styrke udviklingen af nordiske kvalitetscomputerspil for børn og unge med 6 mio. kr. i 2006.

Børnekulturens Netværk

Børnekulturens Netværk udgav i foråret 2004 Handlingsplan 2004-05. Handlingsplanen fik titlen *Formidlingens kunst – et fælles ansvar for børn og kultur*, da netop det at skabe et fælles ansvar hos alle Netværkets parter var planens overordnede mål.

At det er lykkedes at skabe dette fælles ansvar hos Netværkets centrale parter, kan man konstatere i dette kapitel, hvor Netværkets kerneinstitutioner – de fire styrelser og de tre ministerier – beskriver de nye børnekulturelle tiltag, de hver især og sammen har sat i gang i 2004-05.

Da handlingsplanen blev formuleret i 2004, var Netværkets kerneinstitutioner de fire styrelser, Biblioteksstyrelsen, Det Danske Filminstitut, Kulturarvsstyrelsen og Kunststyrelsen, som alle er institutioner under Kulturministeriet. I oktober 2005 blev Netværket udvidet med Familienministeriet og Undervisningsministeriet. Derfor har Netværkets aktiviteter i 2004-05 mest berørt kulturområdet, og ikke i så høj grad undervisnings- og familieområdet.

Netværket udgav i foråret 2005 sin statusrapport for 2004, som var handlingsplanens første år.

I handlingsplanens andet år, 2005, har Netværket fortsat arbejdet med planens fem særlige indsatsområder:

- *Mødet med den professionelle kunstner*
- *Formidling til små børn*
- *Kvalificering af formidlerne*
- *Børnekultur på nettet*
- *International børnekulturudveksling.*

Netværket har nedsat en fokusgruppe på hvert indsatsområde og givet dem et kommissorium med formidling som gennemgående tema. Fokusgrupperne har valgt hver sin arbejdsmetode til at løse denne opgave.

Netværket har desuden tilbudt *rådgivning, vidensdeling* og *dokumentation* om børnekultur til alle i og uden for Netværket. Kommuner, amter, institutioner og enkeltpersoner har ofte brugt dette tilbud.

Netværkets arbejde med indsatsområderne

Mødet med den professionelle kunstner

Fokusgruppen udsender i marts 2006 tre *informationspjecer* til henholdsvis skoler, dagtilbud og fritidssektoren. Pjecerne giver lærere, pædagoger og medarbejdere i fritidssektoren inspiration, ideer, oversigter og best practice eksempler på, hvordan de kan inddrage kunstnere i børns dagligdag og hvilke tilskud og andre tilbud, man kan benytte sig af.

Fokusgruppen vil også etablere en *database med kontaktpersoner på børnekulturområdet* i alle de nye storkommuner. Basen er et værktøj til Netværkets parter og samarbejdspartnere, og på sigt kan alle interesserede måske få adgang til den.

Fokusgruppen overvejer desuden, om der i Netværket kan gøres en indsats for at give børn bedre muligheder for at møde kunstnere fra oversete kunstarter som *circus, gøgl, arkitektur og design*, så de kan indgå på mere lige fod med tilbudene om at møde kunstnere fra de mere etablerede kunstarter.

Formidling til små børn

Fokusgruppen har lavet en aftale om en *forsøgsordning med temaet "Fortælling til de 3-6 årige"* med Vestsjællands Amt og Vejle Amt. 20 kommuner deltager med forskellige projekter, der alle arbejder med fortællingen som formidlingsform til små børn. Alle kunstneriske udtryksformer er inddraget, bl.a. dans, musik, film, billedkunst og litteratur. En forsker følger projekterne og skriver en rapport om sine observationer og konklusioner.

Fokusgruppen har også valgt at involvere forskere i sit øvrige arbejde. Gruppen bruger en forsker som konsulent i sit overordnede arbejde med indsatsområdet, og gruppen har afholdt to *forskerseminarer om formidling til små børn*.

Erfaringerne fra forsøgsordningen og forskerseminarerne skal indgå i en *antologi*, som udgives i maj måned 2006. I løbet af 2006 er det også planen at afholde en *konference*, hvor erfaringer og viden fra aktiviteterne skal formidles.

Fokusgruppen har desuden udarbejdet et inspirationsmateriale til de 11 centre for voksenuddannelse, der uddanner pædagoger i at implementere de pædagogiske læreplaner i dagtilbudene. Inspirationsmaterialet kommer med forslag til, hvordan man kan gribe de tre temaer i læreplanerne an, der handler om kunst og kultur: *Sprog, Krop og bevægelse* og *Kulturelle udtryksformer*.

Kvalificering af formidlere

Fokusgruppen har afholdt fire seminarer om forskellige sider af børns møde med kunst og kultur:

- Børnekulturens puls anno 2005
- Digital formidling for børn – erfaringer og inspiration
- Kulturformidling og formidlerrollen
- Netværk og det gode projekt

Seminarernes gennemgående tema har været kvalificering af formidlingen, og de i alt 600 deltagere har udtrykt stor tilfredshed med udbyttet.

Der har været så stor søgning til seminarerne, at der ikke har været plads til alle interesserede, men fokusgruppen har udgivet udvalgte oplæg fra seminarerne i *publikationen "Når børn møder børnekultur."*

Børnekultur på nettet

Fokusgruppen er i gang med at udvikle en innovativ, kreativ og uforudsigelig søgemaskine for børn, som kan give dem nye oplevelser og mere indsigt i kunst og kultur.

Søgemaskinen skal udformes som en fortælling i konstant udvikling via en dramaturgi og visuelle, tredimensionelle scenarier. Fokusgruppen har netop udviklet en prototype og vurderer pt. grundlaget for en endelig produktion og videre drift af hjemmesiden.

International børnekulturudveksling

Fokusgruppen vil skabe et systematisk samarbejde henover landegrænserne med fokus på udveksling af den børnekultur, som går på tværs af de enkelte kunstarter. Der er endnu ikke etableret klare rammer for hvor og hvordan, udvekslingen skal foregå. Flere af Netværkets parter har tradition for international børnekulturudveksling på deres eget felt, og gruppen er pt. i færd med at udarbejde en *oversigt over den internationale børnekulturudveksling* gennem de sidste 10 år – over samarbejdspartnere samt over planlagte og potentielle udviklingsprojekter fra 2006 og frem.

Rådgivning

Børnekulturens Netværks sekretariat modtager mange henvendelser fra kommuner, amter, organisationer og enkeltpersoner, som har behov for råd og vejledning i deres arbejde med børn og kultur. Sekretariatet besvarer ofte henvendelserne i samarbejde med Netværkets parter. Gennem denne rådgivning støtter Netværket op om børnekulturaktiviteter på alle planer og over hele landet, samtidig med at Netværket får et bedre overblik over, hvad der sker på børnekulturområdet, og hvad der rører sig lokalt.

Vidensdeling

Børnekulturens Netværk medvirker til vidensdeling på flere måder: Netværkets og sekretariatets medlemmer holder oplæg ved *konferencer og seminarer* og skriver artikler og oplæg til fag- og dagspressen. Netværket udgiver en række *publikationer*, bl.a. handlingsplaner, statusrapporter, inspirationspjecer og en skriftserie. På Netværkets hjemmeside, www.boernekultur.dk, kan man løbende holde sig orienteret om Netværkets aktiviteter.

Netværkets står også for driften af Børnekulturportalen, www.boernogkultur.dk, der er et af Netværkets centrale redskaber til at sprede viden, erfaringer og inspiration. Portalen er netop blevet renoveret, så

Fokusgruppen om mødet med den professionelle kunstner:	Fokusgruppen om formidling til små børn:	Fokusgruppen om kvalificering af formidlere:
<i>Museumskonsulent</i> <i>Birgit Andersen</i> Kulturarvsstyrelsen <i>Pædagogisk konsulent</i> <i>Helle Beknes</i> Undervisningsministeriet <i>Konsulent</i> <i>Jacob Breuning</i> Det Danske Filminstitut <i>Sekretariatsleder</i> <i>Ebbe Høyrup</i> Levende Musik i Skolen <i>Vicedirektør</i> <i>Vagn Jelsø</i> Kunststyrelsen <i>Børnekulturkonsulent</i> <i>Karin Heering</i> Greve Kommune <i>Sekretariatschef</i> <i>Jan Helmer-Petersen</i> Sekretariatet	<i>Bibliotekskonsulent</i> <i>Brit Borum Madsen</i> Biblioteksstyrelsen <i>Kreativ formidler</i> <i>Line Arlien-Søborg</i> Det Danske Filminstitut <i>Museumskonsulent</i> <i>Lise Skytte Jakobsen</i> Kulturarvsstyrelsen <i>Dansekonsulent</i> <i>Anna Katrine Korning</i> Dansens Hus <i>Konsulent</i> <i>Benedicte Helvad</i> Børnekulturens Netværk	<i>Museumskonsulent</i> <i>Hanne Larsen</i> Kulturarvsstyrelsen <i>Konsulent</i> <i>Jakob Hansen</i> Kulturarvsstyrelsen <i>Skolekonsulent</i> <i>Ditte Mejlhede</i> Det Danske Filminstitut <i>Lærer i Børnekultur</i> <i>Tove Roed</i> Danmarks Biblioteksskole <i>Konsulent</i> <i>Merete Dael</i> Børnekulturens Netværk

den nu fremstår i en mere overskuelig og brugervenlig form. Som noget nyt sætter den fokus på skiftende, aktuelle temaer – i 2005 **Kultur i skolen** og **Pædagogiske læreplaner**. Portalen har også fået et elektronisk nyhedsbrev, der udkommer 6-8 gange om året. Netværket støtter desuden op om andre videns- og kompetencenetværk. F.eks. i de kommunale og regionale børnekulturkonsulenters netværk og i **Fagligt Forum for Børnekultur**.

Dokumentation

Børnekulturens Netværk ønsker at formidle forskningsresultater, kulturstatistik osv. til alle interesserede. Derfor har Netværket indgået aftaler med en række forskningsinstitutioner, som skal formidle **forskningsresultater og forskerprofiler** på børnekulturområdet. Den nye forskning vil løbende blive offentliggjort på børnekulturportalen www.boernogkultur.dk.

I 2005 har især den store kulturvaneundersøgelse fra AKF/Gallup været i fokus. Netværket har været med til analysere resultaterne og skabe opmærksomhed om de tendenser, som har med børn og unge at gøre. Netværket er nu i gang med at udarbejde en egentlig **børnekulturstatistik**, der samler de eksisterende tal om børn og unges kulturforbrug. Statistikken bliver den første af sin art her i landet.

Opgaver, som fortsætter i 2006:

De fleste af de aktiviteter, Børnekulturens Netværk satte i gang med handlingsplanen for 2004-05, er afsluttet. De øvrige afsluttes i første halvår af 2006, hvor Netværket:

- Udgiver tre informationspjecer om samarbejdet med professionelle kunstnere, beregnet til dagtilbud, skoler og fritidsområdet
- Udgiver en antologi om formidling til små børn
- Udgiver en forskningsrapport fra forsøgsordningen *Fortælling til de 3-6 årige*
- Afholder en erfaringskonference om formidling til små børn
- Afholder et dialogseminar for uddannelsesinstitutionerne om kvalificering af formidlere
- Indgår aftale om produktion og drift af *Den fortællende søgemaskine*
- Udarbejder en oversigt over aktiviteter og aktører i det internationale børnekultursamarbejde i perioden 1995-2006

Aktiviteter, som kræver en længere arbejdsperiode:

- Udvikling og etablering af en database over kontaktpersoner og kontakter på det børnekulturelle område i de nye kommuner
- Udvikling og vedligeholdelse af et internationalt netværk for børnekulturudveksling

Fokusgruppen om børnekultur på nettet:	Fokusgruppen om international børnekulturudveksling:
Bibliotekskonsulent <i>Trine Nielson</i> Biblioteksstyrelsen	Fuldmægtig Lone Ravn Kunststyrelsen
Centerleder <i>Charlotte Giese</i> Det Danske Filminstitut	Centerleder <i>Charlotte Giese</i> Det Danske Filminstitut
Værkstedsleder <i>Prami Larsen</i> Det Danske Filminstitut	Projektkoordinator <i>Barbara Roving Olsen</i> Det Danske Filminstitut
Fuldmægtig <i>Jakob Hansen</i> Kulturarvsstyrelsen	Konsulent <i>Benedicte Helvad</i> Børnekulturens Netværk
Konsulent <i>Lars Sidenius</i> Kunststyrelsen	
Sekretariatschef <i>Jan Helmer-Petersen</i> Sekretariatet	

Biblioteksstyrelsen

Børn er en defineret målgruppe, og kultur er en central dimension i udviklingen af det hybride bibliotek, som Biblioteksstyrelsen støtter udviklingen af. Kombinationen børn og kultur er samtidig en kontinuerlig udfordring for en institution som biblioteket, der ønsker at understøtte den enkelte medborger i et samfund under konstant forandring – og på en måde, så borgeren anno 2006 bruger tilbuddet og føler det giver mening.

Bibliotekernes aktuelle udfordringer på børneområdet

Biblioteket er et frivilligt tilbud, og borgerne bruger kun biblioteket og kulturlivet, hvis de har lyst – derfor er børns og forældres holdninger til kultur og biblioteker afgørende for bibliotekets gennemslagskraft. Det fremgår tydeligt af kulturvaneundersøgelsen *Danskernes kultur- og fritidsaktiviteter 2004*.

Ambitionen om, at biblioteket i praksis skal være et tilbud til *alle* børn, kræver derfor, at bibliotekerne arbejder målrettet og differentieret med at lave forskellige bibliotekstilbud til forskellige målgrupper af børn. Målgrupper, som blandt andet er defineret ud fra de forskellige forventninger, børnene hver især møder biblioteket med.

Overordnet ønsker styrelsen, at både store og små borgere får lyst til at bruge biblioteket, fordi det har et indhold, et rum for social interaktion og en formidling, der bygger bro mellem de forskellige livsverdener, den enkelte borger (eller gruppe af borgere) færdes i til hverdag.

Derfor er familien, daginstitutionen, skolen, skolefritidsordningen, kulturinstitutionen og foreningen oplagte samarbejdspartnere, når folkebibliotekerne skal udvikle sine lokale tilbud og give alle i lokalsamfundet lyst til at benytte dem.

Biblioteksstyrelsen understøtter bibliotekernes indsats med at udvikle nye, lokale tilbud – dels ved at samarbejde med andre ministerier og dels ved at støtte udviklingsprojekter med midler fra *Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker*.

I 2005 har Udviklingspuljen givet tilskud til mange lokale projekter, der kombinerer udvalgte målgrupper af børn, kulturaktiviteter og bibliotekstilbud:

- **En port til det danske samfund** har givet nye konkrete bud på, hvordan folkebiblioteket bl.a. kan understøtte arbejdet med sprog og integration.
- **Større sammenhæng i børns liv** har blandt andet ført til et lokalt projekt, hvor kulturinstitutioner, kunstnere og folkeskolen samarbejder om at give børn en kulturel rygsæk.
- **Samarbejde på tværs af institutioner og sektorer** har blandt andet ført til forsøg med integrerede biblioteker i Græsted, Kjellerup og Fredericia. Det integrerede bibliotek er en helt ny biblioteksvariant, hvor folke- og skolebiblioteker og andre lokale institutioner og foreninger i fællesskab etablerer lokale kulturelle mødesteder, som kan komme borgernes forskellige behov for kulturelle oplevelser og læring i møde, i et åbent, demokratisk funderet og fællesskabsorienteret rum.

- **Læselyst - tre ministeriers kampagne om læsning** administreres af Biblioteksstyrelsen. Kampagnens formål er at styrke børns læselyst og skabe møder mellem barnet og litteraturen ved at inspirere og dele viden og erfaringer med alle interesserede fagfolk på konferencer, kurser, seminarer og via temahæfter. Nye konkrete metoder til at styrke børns læselyst udvikles i lokale projekter på udvalgte fokusområder og i samarbejder på tværs af fag og institutioner – indtil nu har mere end 100 lokale projekter bygget broer mellem biblioteker, hjem, daginstitutioner, skoler og kulturliv. Småbørnsfamilier er en prioriteret målgruppe, og mange projekter handler om at udvikle børnehavebiblioteker i daginstitutioner, så de børnefamilier, der ikke har tid til at besøge folkebiblioteket i en travl hverdag, alligevel får mulighed for at benytte et lokalt bibliotekstilbud. I 2005-06 har Kulturministeriet afsat 4 mio. kr. til kampagnen, Undervisningsministeriet har afsat 1 mio. kr., mens det endnu ikke er afklaret, hvor meget Familienministeriet bidrager med.

Meget tyder på, at folkebibliotekets betydning som værested er under forandring (bl.a. ifølge Kulturvaneundersøgelsen), og i de sidste par år har Udviklingspuljen også støttet flere projekter, der arbejder med nye bud på, hvordan bibliotekets fysiske rum kan se ud. Indretningen af rummet er en væsentlig faktor for, hvilken interaktion der finder sted i rummet – både mellem børn og mellem børn og voksne.

Bibliotekerne i Vejle, Frederikshavn/Hjørring og Århus præsenterede i 2005 nye bud på bibliotekets fysiske rum. Bibliotekerne har taget afsæt i aktuel forskning i det fysiske rums betydning for interaktion, læringslyst osv. Blandt andet med flere it-baserede løsninger, der i høj grad appellerer til børn og inviterer dem til at bruge biblioteket aktivt som oplevelses- og lærested.

Visioner og strategier for fremtidens bibliotek

Politiske visioner, strategisk kommunikation og ændrede formidlingsstrategier er nødvendige, hvis ønsket om at sammmentænke bibliotek, børn og kultur fremover skal omsættes til konkrete tilbud ude i bibliotekernes lokale virkelighed.

Folkebibliotekerne er desuden et mødested og et kundskabsrum, der rækker ud over det kulturelle felt – på biblioteket skal børn og voksne også have mulighed for at blive vilde med viden. Denne uformelle, frivillige læring og forskningsmæssig inspiration vil formentlig komme til at fylde meget i det hybride bibliotek fremover.

Biblioteksstyrelsen ser desuden kommunalreformen som en god anledning til at arbejde mere strategisk med at udvikle lokale biblioteker, der i princippet dækker alle

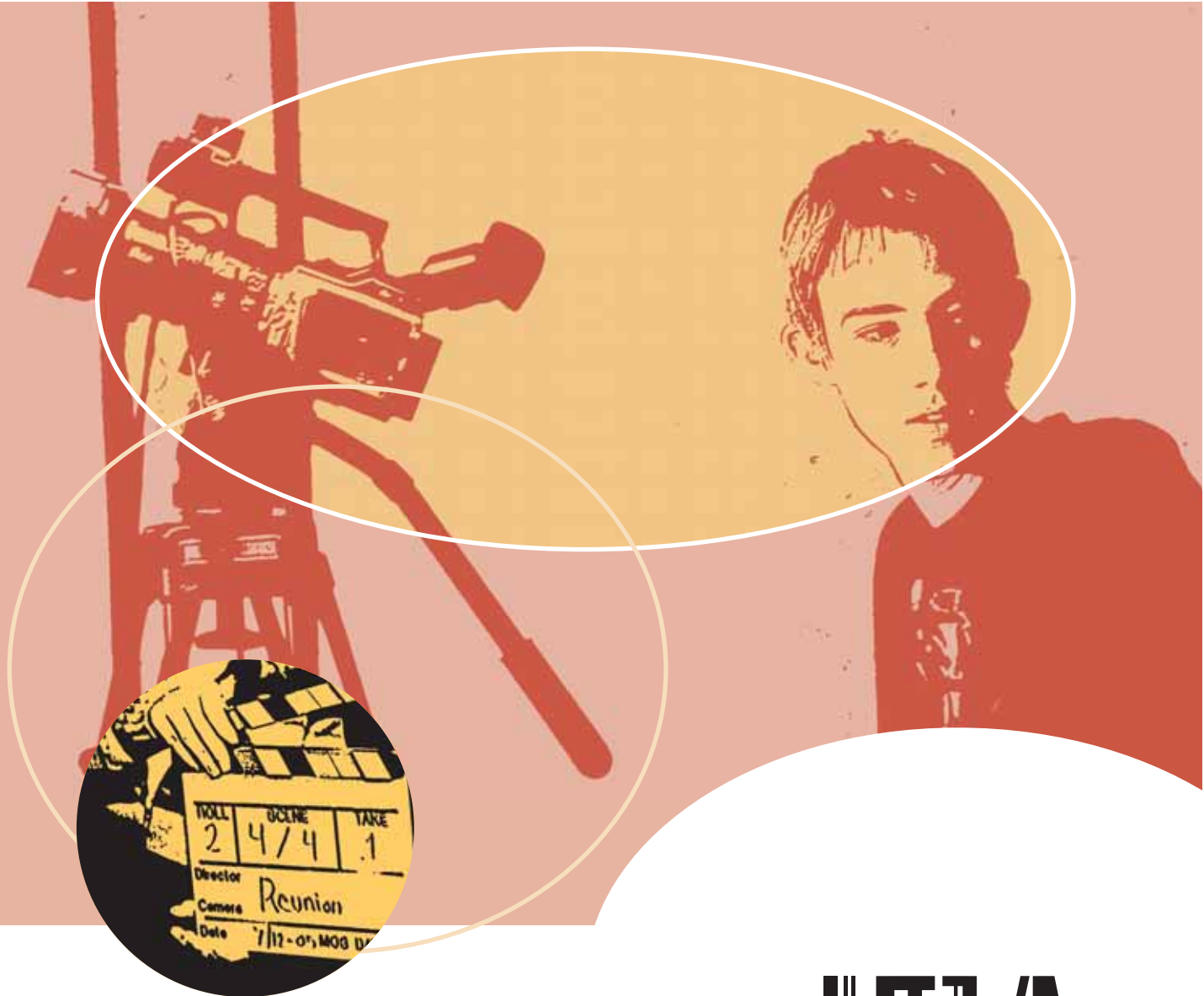
- udgivelsesformer (dvs. biblioteket som fysisk sted, virtuelt rum og idé)
- målgrupper
- samfundsmæssige udfordringer på områderne kultur, læring og demokrati

På det årlige møde for landets biblioteksledere i november 2005 præsenterede Biblioteksstyrelsen et strategioplæg, der blev godt modtaget, og som bl.a. har udvikling af bibliotekstilbudet til børn som indsatsområde.

I 2006 vil Biblioteksstyrelsen derfor arbejde med kombinationen børn og kultur

- i et biblioteksperspektiv (hvad er bibliotekets rolle i et samfundsperspektiv og i et borgerperspektiv?)
- i et helhedsperspektiv (hvordan kvalificeres opgaveløsningen gennem alliancer og arbejdsdelinger med andre lokale institutioner?)
- i et barne- og familieperspektiv (hvordan etableres det frugtbare møde mellem bibliotekernes indhold og barnet/familien?)

Når alle disse relationer med andre institutioner, familien osv. skal etableres og plejes, kommer der endnu mere fokus på formidlingen og bibliotekarens rolle. Bibliotekets udfordring består blandt andet i at kunne identificere forskellige behov hos grupper af borgere, og i at stimulere bibliotekarens evne og vilje til at kommunikere med disse borgere i deres netværk, i at udvikle de tilbud, de forskellige grupper af borgere efterspørger, og i at formidle disse tilbud målrettet og differentieret.

Det Danske Filminstitut

Det Danske Filminstitut støtter produktionen af kort-, dokumentar- og spillefilm for blandt andre børn og unge. Samtidig sikrer DFI, at der sker en målrettet indsats for at give det unge publikum mulighed for at møde filmen – som publikum i skolen, institutionen og fritiden, og ved selv at arbejde med film. DFI bidrager desuden til dialogen om børne- og ungdomsfilm med den professionelle filmbranche i ind- og udland.

Filmproduktion for børn og unge

2005's danske spillefilm for børn og unge viste en stor spændvidde: Fra oplagte familie-succeser som *Oskar & Josefine* og *Far til fire – gi'r aldrig op* til den stilbrydende marionetdukkefilm *Strings*. Fra Rumle Hammerichs originale fortolkning af H.C. Andersens teenageår, *Unge Andersen*, til Lars von Trier og

DFI FILM

Thomas Vinterbergs provokerende, engelsksprogede ungdomsfilm *Dear Wendy*.

DFI har desuden sat en række ambitiøse filmprojekter i gang i 2005. Blandt andet har to af dansk films mest succesfulde instruktører kastet sig over hver deres børnefilm: Ole Bornedal med thrilleren *Vikaren* og Nikolaj Arcel med fantasyfilmen *De fortabte sjæles ø*. Årets kort- og dokumentarfilm for børn demonstrerede fint, at filmselskaberne tager det unge publikum alvorligt. To højdepunkter: Dokumentarfilmen *Kan man dø i himlen?*, om drengen Jonathan, som har kræft og samtidig kæmper med at forholde sig til sin fars selvmord – en dokumentarfilm i international klasse om et svært emne. Og novellefilmen *Min far er bokser*, om en drengs jagt på sin far. Kort fiktion for børn, uden kunstnerisk kompromis.

Film i undervisningen

DFIs Center for Børne- & Ungdomsfilm står for en lang række tilbud til skoler, samlet på hjemmesiden www.dfi.dk/filmiskolen.

DFI distribuerer 500 film på vhs og dvd til undervisningsbrug og udgiver årligt omkring 40 undervisningsmaterialer til film i alle genrer og til gratis download. I 2005 udgav DFI *Perker DVD-ROM* – et digitalt undervisningsmateriale om filmens sprog og virkemidler, som blev udsendt gratis til alle skoler og gymnasier i landet.

DFI samarbejder i stigende grad med eksterne forlag og organisationer, i 2005 blandt andet med Gyldendal om bog- og dvd-udgivelsen *Litteraturens film*.

DFI afholdt også kurser for 1.700 undervisere fra hele landet i 2005, i samarbejde med amtscentre, centre for voksenuddannelse, skolebiblioteksforeninger og lærerseminarier. Kurserne er et vigtigt led i at ruste flere lærere til at bruge film i undervisningen. Et *Film i Skolen*-træf på Filmhøjskolen i Ebeltoft samlede også filminteresserede undervisere til tre dages foredrag, inspiration og faglig udveksling.

I 2006 vil DFI blandt andet undersøge filmmediets potentiale i gymnasiet i forbindelse med den nye gymnasireform, etablere en tænketank om fremtidens filmpædagogik og undersøge børns muligheder for selv at producere film i alle egne af landet.

Med Skolen i Biografen

DFIs skolebioordning dækker nu 11 ud af landets 16 amter, og i sæsonen 2005/06 vil mere end 146.000 elever og lærere gøre biografen til deres klasselokale. Ordningen er et samarbejde med filmudlejere, bioografer, amtscentre og kommuner, og målet er at gøre den landsdækkende.

FILM-X

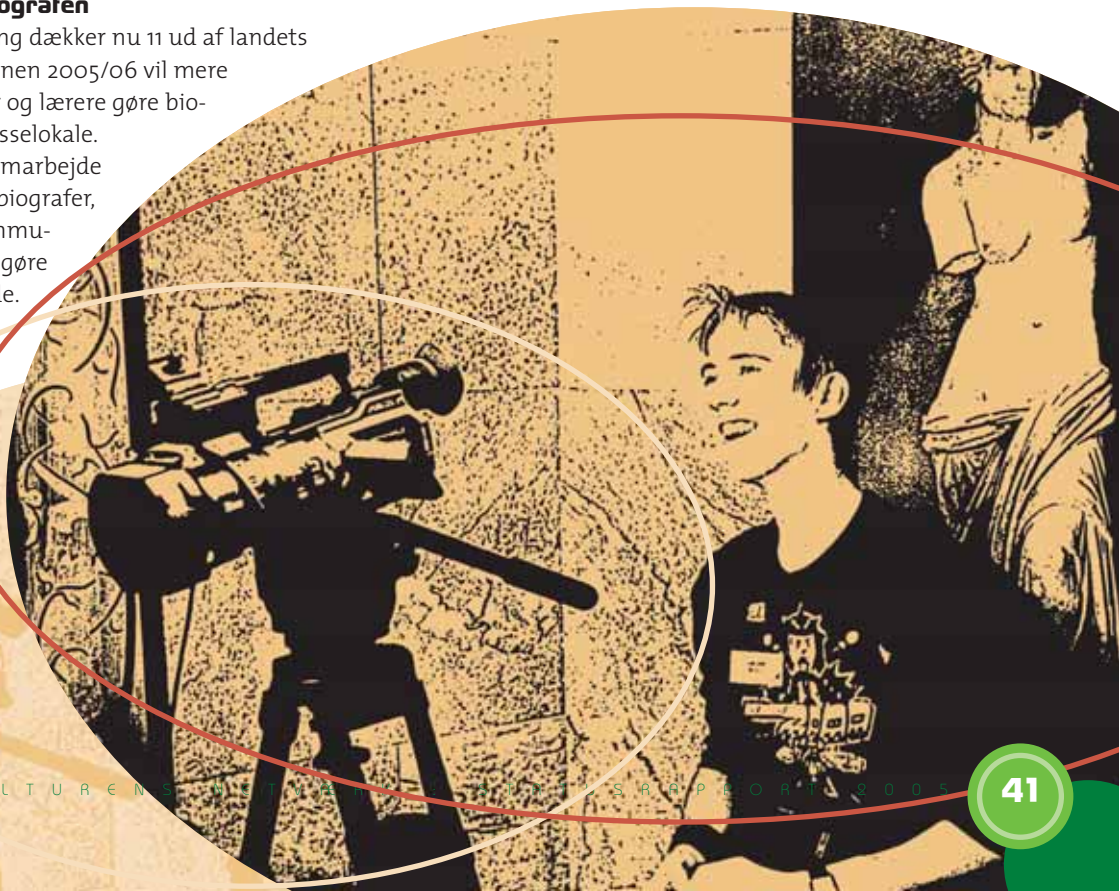
Det interaktive filmstudie FILM-X (som har til huse i Cinemateket i Filmhuset København) er et trækplaster. I FILM-X kan børn prøve kræfter med praktisk filmproduktion ved at lave deres egen film og få den med hjem på dvd – en spændende og lærerig proces for både skoleklasser og børnefamilier. I skoleåret 2004-05 besøgte næsten 13.000 skolelever og over 4.000 privatpersoner FILM-X. Stor succes har også FILM-X BIO, som viser nye og gamle filmklassikere for skoler. Internationalt er der stor interesse for FILM-X – senest er konceptet blevet præsenteret i Japan.

Film for førskolebørn

Cinemateket lægger også hus til Børnebiffen, hvor børn fra tre år kan se gratis film om formiddagen. Et besøg i børnebiffen er et fast filmkulturelt indslag i mange børnehavers hverdag og i mange børnefamiliers weekend. Fra januar til november 2005 trak Børnebiffen mere end 17.000 tilskuere – dvs. næsten 20 procent af Cinematekets samlede besøgstal.

Siden efteråret 2005 har DFI samarbejdet med kommuner og amter i hele landet om pilotprojektet *Børnebiffen på tur*, der skal sprede Børnebiffen-ideen uden for hovedstaden.

Sommerbio for børn blev igen i 2005 traditionen tro afviklet både i København og provinsen for et publikum på i alt 7.000 børn.

Nordjyllands Amt arrangerede også i 2005 *Med Rød Stue i biografen* for de yngste filmelskere og er stadig et strålende regionalt forbillede med sine filminitiativer.

DFI udgav desuden *Filmhits for børn 1-3* på en dvd, der præsenterer 22 af DFI's bedste kortfilm og dokumentarfilm for det yngste publikum. Udgivelsen henvender sig bl.a. til institutioner og børnebiblioteker.

Andre filmvisninger og festivaler

19.000 tilskuere deltog i 2005 i *BUSTER – Københavns Internationale Filmfestival for Børn og Unge*, der som noget nyt også arrangerede visninger i provinsen. DFI er med til at udvælge film til festivalen, og årets kunstnerisk stærke program fik anerkendelse fra både dansk og internationalt hold.

Salaam.dk og *Odense Filmfestival* har etableret sig som to andre vigtige festivaler for børn og unge – hver med sin særlige profil og med adresse også til børn og unge uden for København.

I 2006 barsler DFI med to nye filmvisningstilbud i Cinemateket: *Ud af fjerene og ind i biffen* til teenagepublikummet og *Søndagsmatiné* til børnefamilierne.

Nettet og filmen

DFI ser store muligheder i at bruge internettet til at formidle film- og børnekultur i mere bred forstand. DFI arbejder derfor på at udvikle en fælles nordisk hjemmeside, *dvoted.net*, for filminteresserede unge, i samarbejde med de øvrige skandinaviske filminsti-

tutter og Nordisk Ministerråd. DFI er også aktivt involveret i Børnekulturens Netværks webprojekt, *Den Fortællende Søgemaskine* – i tæt samarbejde med de øvrige medlemmer af Netværket.

International kulturudveksling

Danske børne- og ungdomsfilm har en høj status internationalt. DFI er aktiv både i og uden for Danmark, når det drejer sig om at præsentere de danske film og den danske model med vores unikke lovgivning på filmområdet og vores særlige holdninger til børn, unge og filmkunst. DFI stod blandt andet for en række filmvisninger og master classes ved den internationale filmfestival i Cape Town i Sydafrika i efteråret 2005.

I 2006 planlægger DFI filmvisninger og master classes i Grækenland i forbindelse med det danske kongehus' besøg i Athen, og i 2007 igen i Sydafrika til *5th World Summit on Media for Children*.

Samarbejde

DFI samarbejder med en række centrale aktører på børnekulturområdet. Blandt andre tidsskriftet *EKKO*, *Station Next* i Filmbyen, animationsprojektet *ANIMA* og *Danske Børne- og Ungdomsfilmklubber*.

En vigtig udfordring for DFI i 2006 er at udvikle nye samarbejdsformer og knytte nye bånd i det nye, regionsopdelte Danmark og at etablere et tættere samarbejde med Undervisningsministeriet og Familienministeriet – med Børnekulturens Netværk som et naturligt fælles forum.

Kulturarvsstyrelsen

Kulturarvsstyrelsen har det nationale ansvar for den del af kulturarven, der vedrører fortidsminder, museer og kulturmiljøer, samt for fredede og bevaringsværdige bygninger. Styrelsen har ansvar for, at de vigtigste vidnesbyrd fra alle tider sikres og formidles til borgerne på en vedkommende måde. Både bevaring, tilgængelighed og formidling spiller en central rolle for børn og unges mulighed for at møde kulturarven.

Kulturarvsstyrelsen samarbejder med en lang række parter om at løse denne opgave, ligesom styrelsen deltager i internationalt samarbejde. Et overblik over kulturarvsområdet kan alle interesserede få via styrelsens hjemmeside og databaser.

Samarbejdet med museerne

Kulturarvsstyrelsen har et særligt fokus på formidlin-

gen af kunst, kultur- og naturhistorie til børn og unge – og her er samarbejdet med de cirka 150 statslige og statsanerkendte museer et naturligt omdrejningspunkt. Museerne har en lang tradition for forskningsbaseret formidling – f.eks. arrangementer og udstillinger for børn og unge. En del museer har desuden aktive skoletjenester, som målretter deres formidling til undervisningsbrug.

For både familier, daginstitutioner og skoler er det populært at besøge landets museer – og mulighederne for det er blevet endnu bedre, da børn og unge fra januar 2006 nu har gratis adgang, ligesom de gratis kan tage voksne med til de permanente samlinger på Statens Museum for Kunst og på Nationalmuseet. Dette initiativ er et led i Kulturministeriets ønske om at styrke borgernes adgang til kulturarven.

I årene 2007-09 forventes der afsat ekstraordinære midler på 3 x 40,5 mio. kr. årligt til museernes formidling. I tilknytning til denne bevilling har kulturministeren nedsat et Formidlingsudvalg, som i 2006 bidrager med anbefalinger vedrørende museumsformidling. Blandt andet brug af digitale medier og samspillet mellem skole og museum.

Kulturarvsstyrelsen arbejder for at skabe rammer, der kan sikre og udvikle den høje kvalitet af museernes børne- og ungdomsformidling. Både den formidling, der sker i mødet med kulturarven i landskabet, i mødet med de historiske genstande på museet og i de virtuelle museumsuniverser. Formidlingen til børn og unge indgår derfor i styrelsens kvalitetsvurdering af museerne, ligesom styrelsen støtter nyttige, nyskabende formidlingsprojekter og kvalificerende aktiviteter for formidlere. Styrelsen tager desuden initiativer, der fremmer museernes erfaringsudveksling og netværkssamarbejde – også med andre aktører på kulturarvsområdet.

Nye samarbejder med forsknings- og undervisningsområdet

Kulturarvsstyrelsen samarbejder med Undervisningsministeriet om at udvikle museernes og kultur-

arens potentialer i undervisningen i folkeskolen og gymnasiet. Ved at inddrage museernes forskningsbaserede viden, styrker man fagligheden i undervisningen, og flere museer har udviklet digital formidling til børn og unge, der nu tilpasses undervisningsbrug. En national platform til distribution af museernes undervisningsressourcer er også under udvikling.

I 2005 har Kulturarvsstyrelsen desuden deltaget i et samarbejde mellem tre ministerier om forskningskommunikation til børn og unge, der resulterede i rapporten *Vild med viden!* I rapporten ser man på museet som et uformelt læringsmiljø, hvor børn og unge kan stifte bekendtskab med en forskningsmæssig tilgang til kulturarv.

Udviklingsprojekter

Børn og unges lokale kulturarv er i fokus i to aktuelle projekter i Kulturarvsstyrelsen. Med projekterne bevæger børn og unge sig ud af kulturinstitutionerne og møder også kulturarven i byrum og landskab.

Historiens Dag er et samarbejde mellem Kulturarvsstyrelsen og kulturinstitutioner over hele landet, som inviterer børn og voksne til sammen at opleve kulturarven på nye og spændende måder, der inddrager og aktiverer dem og gør kulturarven nærværende og vedkommende. Historiens Dag er rammen for det

unikke møde med kulturarven, som den kan – eller har kunnet – opleves i landskabet og i byrummet. Arrangementet blev afholdt første gang i 2005 med 650 arrangementer og 40.000 børn og voksne på skattejagt i historien. På styrelsens hjemmeside kan man læse børnenes dagbøger fra dagen. Undervisningsavisen for Historiens Dag 2005 er også tilgængelig her.

Historiens Dag gentages i 2006-08, hvor der sættes fokus på børn i historien – i 2006 med temaet *Børns Leg i Historien*. Kulturarvsstyrelsen er koordinator for Historiens Dag og understøtter projektarbejdet i museer, foreninger og organisationer.

Alle børn har en kulturarv er titlen på det digitale kommuneatlas for børn, der er under udvikling i Gentofte Kommune, som en pendant til de atlas, mange danske kommuner har udarbejdet. Gentofte Kommunes atlas synliggør kommunens kulturarv og formidler de historiske fortællinger, der gemmer sig i børnenes lokalmiljø. Fjorten udvalgte historier blander sig med personhistorier og børnenes egne fortællinger. Atlasset rummer også turforslag og spil.

Projektet er et samarbejde mellem Gentofte Kommune og Gentofte Bibliotekerne, museerne Kroppedal og Øregaard og Lokalhistorisk Arkiv. Der er

knyttet en børneforsker til projektet. Kulturarvsstyrelsen følger arbejdet med Gentoftes kommuneatlas for børn tæt som et muligt modelprojekt.

Projektstøtte til digital formidling, museumsformidling og industrikultur

Kulturarvsstyrelsen støtter projekter for børn og unge, hovedsageligt på museer over hele landet, men via Kulturnet Danmark-puljen også i andre kulturinstitutioner og her særligt til digital formidling. På projektstøtteområdet arbejder Kulturarvsstyrelsen med et fremtidsperspektiv, hvor kvalificering og strategisk udvikling af formidlingen bliver understøttet. Det sker i forlængelse af det øgede fokus på museumsformidlingen og ønsket om bedre adgang til kulturarven.

Projekterne støttet i 2005 følger Børnekulturens Netværks handlingsplan, da de alle handler om at udvikle formidlingsindsatsen. Enten ved at udvikle nye måder at bruge digitale medier på eller ved at formulere nye formidlingsstrategier. Desuden er der givet projektstøtte inden for området industrikultur, som er et af Kulturarvsstyrelsens fokusområder.

Musikprojekterne *MusX* (www.dr.dk/musx) og Sjællands Symfoniorkesters *Midt i orkestret* lader på hver deres måde børn og unge gå på opdagelse i musikkens verden – i DR's *MusX* ved selv at komponere, og i symfoniorkestrets projekt ved at være virtuelt til stede, netop midt i orkestret.

Både Willumsens Museum og Thorvaldsens Museum formidler digitalt i nye projekter, Rosenborg får mulighed for virtuelt at vise kongedragter, mens Kvindemuseet i Århus formidler deres store samling af AV-materiale digitalt for børn. I Struer inviteres børn og unge til at skrive med på egnens lokalhistorie i projektet *Byskriveren*.

Industrikultur er et af Kulturarvsstyrelsens fokusområder. Styrelsen samarbejder derfor med *Industri Kultur 07* (www.industrikulturo7.dk), der er en landsdækkende projektorganisation for museer, kulturinstitutioner og virksomheder. Kulturarvsstyrelsen støttede i 2005 etableringen af projektets sekretariat, der arbejder for at gøre 2007 til det år, hvor dansk industrikultur i særlig grad formidles, både centralt og lokalt. En del af denne formidling vil henvende sig til børn og unge, og sekretariatet arbejder pt. med at udvikle undervisningsmateriale og en industrilegeplads.

Kunstrådet og Kunststyrelsen

IKUNST >

Kunstrådet har i sin handlingsplan prioriteret børns møde med kunst højt.

Huskunstnerordningen

Kunstrådet tilbyder skoler og daginstitutioner tilskud til at engagere kunstnere, der kan fremme børns og unges møde med kunst i skolen og daginstitutionen. Cirka 80 projekter har fået i alt 5 mio. kr. i støtte i skoleårene 2004/05 og 2005/06. Det er sigtelinjen at styrke og udvikle ordningen, og der er i 2006 afsat 6,5 mio. kr. til formålet, hvoraf 4,5 mio. kr. kommer fra en ny øremærket bevilling på finansloven – et udtryk for den politiske opmærksomhed om ordningen.

Kunstrådet vil i 2006 etablere en kunstnerdatabase med en oversigt over de kunstnere, som arbejder med børn og skoler, og som Kunstrådet har godkendt. Det er ikke intentionen at lave en udtømmende oversigt, og man vil også kunne få støtte, hvis man ansætter andre kunstnere end dem, der er registreret i databasen.

Scenekunsten

Kunstrådet udnævnte i december 2004 det første *Statsensemble for børneteater Corona La Balance*, for en 3-årig periode. Statsensemblet indledte sin første

sæson i oktober 2005 under stor presseopmærksomhed med en premiere på en danseforestilling for de 1-4-årige med nykomponeret musik af Per Nørgård, hvorefter statsensemblet turnerede Danmark tyndt med fire forskellige forestillinger, sendte to af sine forestillinger til udlandet og den ene af teatrets tre kunstneriske ledere til Beograd for at instruere en forestilling på serbisk.

Kunstrådets Scenekunstudvalg støttede *produktionen af børneteater* med godt 17 mio. kr. i 2005 – det svarer til godt 25 procent af støttemidlerne. Derudover fik amter og kommuner refunderet 13,6 mio. kr. af deres udgifter til at købe børneteaterforestillinger.

Litteraturen

På litteraturområdet er *Læselystkampagnen* foreløbig forlænget til 2006. Kunststyrelsen har sammen med Biblioteksstyrelsen det faglige ansvar for kampagnen, som er et samarbejde mellem Kulturministeriet, Undervisningsministeriet og Familienministeriet.

Kunststyrelsens Litteraturcenter driver desuden netstedet www.childbooks.dk, som er enestående i international ikke-kommerciel børnebogsformidling.

Netstedet er blevet udbygget og opdateret i 2006 og fremstår med sine seks sprog som et bredt geografisk formidlingsværktøj, med interaktivitet og litteraturhistorie for børn og voksne.

På prisfronten blev **Kulturministeriets Børnebogspris 2004** overrakt forfatteren Daniel Zimakoff for *En dødssyg ven* i april 2005, og illustratoren Helle Vibeke Jensen modtog i marts 2005 **Kulturministeriets Illustratørpris 2004** for børne- og ungdomsbøger for sine illustrationer til *Hør her stær* med tekst af Louis Jensen. Begge priser administreres – og uddeles – i Kunststyrelsen.

En stor del af den støtte, som uddeles af Kunstrådets Litteraturudvalg, går også til børnebogsforfattere – i alt 2.6 mio. kr. blev i 2005 uddelt til børne- og ungdomslitterære aktiviteter og legater.

Billedkunsten

På billedkunstområdet indeholder finanslovsaftalen for 2006 en spændende nyskabelse, da der er afsat 6 mio. kr. om året til forsøg med **kulturskoler** og **billedkunstneriske grundkurser** (BGK).

Musikken

På musikområdet fortsatte Kunstrådet i 2005 sin hidtidige linje med et stort engagement i musiktilbud rettet mod børn. På **skolekoncertområdet** fik foreningen *Levende Musik i Skolen* 2 mio. kr. i driftstilskud. For at styrke skolekoncertområdet har Kunstrådet desuden bevilget foreningen 1.5 mio. kr. i 2005 og 2.8 mio. kroner i 2006. Derudover støttede Kunstrådets musikudvalg i 2005 amterne med i alt 670.000 kr., øremærket til at afholde skolekoncerter.

I forbindelse med kommunalreformen overtager staten amternes hidtidige opgave med at afholde skolekoncerter. Det er endnu ikke besluttet, hvordan staten skal varetage denne opgave, men det er oplagt at løse den sammen med *Levende Musik i Skolen*. For at undgå afbræk har Kunstrådet derfor godkendt, at *Levende Musik i Skolen* disponerer over amternes aktivitetspenge frem til sommeren 2007, så der kan laves en samlet plan for skolekoncerter i skoleåret 2006/07.

De musikalske grundkurser modtog driftsstøtte på 9.4 mio. kr. i 2005, og forskellige musikpædagogiske projekter blev støttet med knap 1 mio. kr. Staten refunderer desuden en del af udgifterne til lærerløn på musikskolerne – 80.7 mio. kr. i 2005.

Med kommunalreformen er alle de nye storkommuner forpligtet til at tilbyde børn og unge musikskole-

undervisning, og flere kommuner, som ikke hidtil har haft musikskole, oprettede i 2005 et tilbud – enten en selvstændig musikskole eller et musikskoletilbud i samarbejde med de nabokommuner, de skal lægges sammen med i 2007.

Musikudvalgets støtte til de **regionale basisensembler** styrker også i vid udstrækning musikaktiviteter for børn og unge, da ensembleernes musikere underviser på musikskoler og musikalske grundkurser, instruerer amatørorkestre, laver workshops og indgår aktivt i andre regionale musikpædagogiske sammenhænge.

I 2005 gav udvalget et driftstilskud på knap 11 mio. kroner til Esbjerg Ensemble, Randers Kammerorkester, Det Jyske Ensemble, Klüvers Big Band og Ensemble MidtVest og Storstrøms Kammerensemble.

De fem **landsdelsorkestre** får i perioden 2004/07 i alt 30 mio. kr., som skal bruges til at styrke den klassiske musiks fødekæde og fremme børn og unges kendskab til klassisk musik. Orkestrene har mange års musikpædagogisk erfaring, som de i 2005 intensivere og udbyggede ved at projektansætte pædagogiske koordinatore, udvikle nye undervisnings- og formidlingsformer (bl.a. netbaserede undervisningsmaterialer), eksperimentere med nye rabatordninger for unge, udvide praktikaftaler med konservatorierne, og ved generelt at udvide kredsen af samarbejdspartnere på børne- og ungeområdet.

Finanslovsaftalen for 2006 indeholder også nye penge til **talentudviklingen på musikskolerne**. Bl.a. forsøgsprojekter, hvor talentfulde børn og unge fra familier med begrænsede økonomiske ressourcer får friplads eller reduceret egenbetaling.

Internationalt

I februar 2005 blev der afholdt en dansk børnekulturuge i Berlin, i FEZ, en stor familie- og forlystelsespark i Berlin. I ugen indgik en præsentation af et vidt spektrum af dansk musik, teater, billedkunst og film for børn. Kultursamarbejdet København-Berlin stod bag arrangementet, og Den Kongelige Danske Ambassade i Berlin og Kunststyrelsen medvirkede som aktive partnere.

MINISTERIET FOR
FAMILIE- OG
FORBRUGERANLIGGENDER

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender består af departementet, Familiestyrelsen, Forbrugerstyrelsen, Fødevarestyrelsen samt Danmarks Fødevarerforskningscenter. Ministeriet sætter fokus på alle de aktiviteter, som er en del af familielivet i bred forstand. Ministeriets ressortområder er bl.a. børne- og familierpolitik, lovgivning vedr. dagtilbud, børnetilskud, adoption, faderskabssager, forældremyndighed og skilsmisssager, barselsregler og børnepasningsorlov, forbrugerbeskyttelse og forbrugeroplysning samt ernæringsoplysning og kontrol og tilsyn med fødevareraktiviteter.

Pædagogiske læreplaner

Siden 1. august 2004 har alle dagtilbud skullet formulere og arbejde med pædagogiske læreplaner, som skal forholde sig til seks centralt fastlagte temaer. Temaerne er henholdsvis *barnets alsidige personlige udvikling, sociale kompetencer, sprog, krop og bevægelse, naturen og naturfænomener og kulturelle udtryksformer og værdier*.

For at understøtte implementeringen af de pædagogiske læreplaner blev der ved udgangen af 2004 iværksat en central efteruddannelse af det pædagogiske personale. Efteruddannelsen skal sikre, at personalet har viden om og færdigheder til at udarbejde pædagogiske læreplaner, arbejde med læringsmiljøer og -processer i det daglige samt registrere og dokumentere effekter og målopfølgelse.

Efteruddannelsen er i fuld gang og løber frem til udgangen af 2006. På dette tidspunkt vil ca. 15.000 pædagoger have været på kursus.

I begyndelsen af 2006 vil der blive iværksat en central evaluering af de pædagogiske læreplaner, som bl.a. skal belyse i hvilket omfang, lovgivningen om de pædagogiske læreplaner er blevet implementeret, samt hvilken effekt eller forandring, lovgivningen har medvirket til.

Projekt Læselyst

Kulturministeriet, Undervisningsministeriet og Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender indgik i 2004 et samarbejde omkring Læselyst-kampagnen. Formålet med projektet er at fremme 0-16-åriges børns lyst og engagement til at læse bøger. Projektet er gået ind i sin anden fase, idet det har fået tilført yderligere midler og dermed er blevet forlænget til udgangen af 2006.

Der er p.t. givet tilskud til 86 lokale projekter. En del af disse projekter vedrører etablering af børnehavebiblioteker, hvor forældre og børn får et bibliotek i daginstitutionen og mulighed for at hjemlåne. Det har vist sig at have stor effekt i form af sprogstimulering, et øget hjemlån og formentlig mere oplæsning i alle familier, og ikke kun de familier der i forvejen vægter højt læsningen.

Læselyst medvirker endvidere til vidensdeling gennem udgivelse af en række publikationer, der henvender sig bredt til familier, professionelle fagfolk, studerende og politikere. Disse publikationer efterspørges i stort antal, og den første er således uddelt i mere end 30.000 eksemplarer.

Kommende initiativer

Regeringen vil over de næste fire år afsætte 2 mia. kr. til at forbedre kvaliteten i dagtilbudene – de første 400 mio. kr. er aftalt udmøntet over de næste fire år.

Børnemiljøvurderinger i dagtilbud

Børn skal sikres gode forhold i alle dagtilbud. Derfor vil regeringen fremsætte lovforslag om, at alle dagtilbud skal udarbejde en børnemiljøvurdering, som skal kortlægge dagtilbudets fysiske/kemiske, psykiske og æstetiske børnemiljø. Børnemiljøvurderingen skal endvidere indeholde en beskrivelse og vurdering af eventuelle børnemiljøproblemer samt en handlingsplan.

Formålet med børnemiljøvurderingerne er, at ledelsen og kommunen bliver mere bevidste og fokuserede i forhold til, hvordan det fysiske, psykiske og æstetiske miljø bedst muligt udnyttes og understøtter de pædagogiske læreplaners temaer.

Fremme af skov-, idræts- og naturbørnehaver

Flere og flere børn bevæger sig for lidt og er i markant dårligere form end tidligere. Regeringen ønsker flere skovbørnehaver, idrætsbørnehaver og naturbørnehaver, idet de understøtter, at børn udvikler en livsstil, hvor de naturligt bevæger sig meget. Derfor vil regeringen oprette en pulje, som kommuner kan søge til at oprette nye eller udvikle eksisterende skov-, natur- og idrætsdaginstitutioner eller til at fremme natur- og idrætslementer i almindelige dagtilbud.

Kommunerne kan også søge midler til inspirationsmateriale og til at opkvalificere det faste personale til at arbejde med natur og idræt. F.eks. via efteruddannelse og kurser i idrætspædagogik og naturvejledning eller ved at hyre professionelle idrætsudøvere, naturvejledere, skovfogeder osv.

Folkeskolelovens formålsparagraf:

§ 1. Folkeskolens opgave er i samarbejde med forældrene at fremme elevernes tilegnelse af kundskaber, færdigheder, arbejdsmetoder og udtryksformer, der medvirker til den enkelte elevs alsidige personlige udvikling.

Stk. 2. Folkeskolen må søge at skabe sådanne rammer for oplevelse, virkelyst og fordybelse, at eleverne udvikler erkendelse, fantasi og lyst til at lære, således at de opnår tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle.

Stk. 3. Folkeskolen skal gøre eleverne fortrolige med dansk kultur og bidrage til deres forståelse for andre kulturer og for menneskets samspil med naturen. Skolen forbereder eleverne til medbestemmelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens undervisning og hele dagligliv må derfor bygge på åndsfrihed, ligeværd og demokrati.

Grundlaget for folkeskolens arbejde med kunst og kultur i undervisningen er overordnet formuleret i folkeskolelovens formålsparagraf, mens indholdet i de enkelte fag er nærmere beskrevet i de såkaldte *Fælles Mål*-faghæfter. Faghæfterne giver blandt andet følgende retningslinjer for børns møde med kunst og kultur:

Fælles Mål for faget Musik: I Musik vægtes børnenes oplevelse af autentisk/levende musik højt i angivelser af såvel mål som indhold. Musik som kunstform står stærkt i fagets bindende og vejledende tekster og gennemsyrrer hele fagplanen. Levende musik står ligeledes stærkt, kraftigt bakket op af formuleringer om samarbejde med musikskolerne.

Fælles Mål for Dansk: Litteratur indgår som en naturlig del af Dansk, men også andre kunstarter og kulturformer som teater og film er relevante. Dansk er også et kommunikationsfag, som fortsat har en central placering, når det handler om børns møde med kunsten og kulturen.

Fælles Mål for Drama: Som selvstændigt fag indgår faget Drama i rækken af valgfag, der kan tilbydes eleverne på 8.-10. klassetrin. I faget vægtes drama og teater både som kommunikations- og som kunstform. Selvom Drama ikke er et obligatorisk fag i skolen vil fagbeskrivelsen for valgfaget være retningsgivende for andre fags inddragelse af dramafagets indhold og arbejdsmetoder.

Fælles Mål for Billedkunst: Faget lægger vægt på børnenes skabende og reflekterende tilgang til fagets hovedområder. Flere af teksterne lægger op til, at lærere og elever som en del af undervisningen opsøger kunstværker for skolen, f.eks. på kunstmuseer og i det offentlige rum.

Bedre evaluering af musiske fag kan give et fagligt løft

Regeringen vil styrke evalueringskulturen i folkeskolen for samtlige af skolens fag, og en løbende evaluering vil give de musiske fag et fagligt løft med større opmærksomhed på undervisningens kvalitet og elevernes udbytte af undervisningen.

Derfor vil den evalueringsspakke, som Undervisningsministeriet stiller til rådighed for skolerne i løbet af 2007, også indeholde fagspecifikke evalueringsmaterialer til de musiske fag, der præsenterer lærerne for egnede evalueringsværktøjer og -metoder.

Litterær kanon i folkeskole og gymnasium

Fra skoleåret 2005/06 har folkeskolen og gymnasiet fået en fælles, obligatorisk litterær kanon, som er en liste over forfatterskaber, der skal sikre, at eleverne får kendskab til den danske litterære arv.

Tværministerielt samarbejde om digital adgang til museer og science centre

Undervisningsministeriet, Kulturministeriet/Kulturarvsstyrelsen og på sigt Videnskabsministeriet samarbejder om at udvikle museernes og science centre-nes potentialer og ressourcer til at indgå i undervisnings-sammenhænge.

Projektet skal øge fagligheden i uddannelserne og løber foreløbig i perioden 2005/08 med folkeskolen, ungdomsuddannelserne og de lærerstuderende som målgruppe. Fagligheden skal blandt andet styrkes ved, at man øger mængden af undervisningsmateriale og samlinger på nettet, så de bliver tilgængelige i hverdagen for alle og kan inddrages i undervisningen landet over på en mere effektiv måde.

For at sikre alle nem adgang, skal der udvikles en fælles portal, der giver hurtigt overblik og adgang til databaserne. Portalen vil også give den øvrige befolkning mulighed for at besøge alle landets museer via nettet.

DRIL - DR Interaktiv Læring

Danmarks Radio har udviklet et digitalt undervisningssted med lyd og billeder fra DRs unikke arkiv i forbindelse med det nu afsluttede projekt IT og Medier i Folkeskolen. På sitet dr.dk/skole kan elever og lærere gå på opdagelse i arkivet og opleve dansk kultur, historiens vidner og andre fænomener og lokaliteter, uafhængig af tid og sted. DR har også udviklet inspirationsmateriale til undervisningsforløb, lærervejledninger, elevopgaver og interaktive features.

Udviklingen af dr.dk/skole er finansieret af Undervisningsministeriet. Ministeriet har også givet skolerne tilskud til forbedringer af deres internetforbindelser, så skolerne kan bruge dr.dk/skole og andre tungere programmer. Et årsabonnement til dr.dk/skole koster 6000 kroner for en skole med 500 elever.

Inspiration til undervisningsforløb i kulturkanonen

Undervisningsministeriets bidrag til kulturministerens kulturkanon bliver et inspirationsmateriale til undervisningsforløb med udgangspunkt i kulturkanonens kunstværker i folkeskolen og gymnasiet.

Børnekulturens Netværk

Biblioteksstyrelsen – Det Danske Filminstitut –
Kulturarvsstyrelsen – Kunststyrelsen –
Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender –
Undervisningsministeriet

Sekretariat

Vision

Alle børn skal møde kunsten og kulturen
Alle kulturinstitutioner skal bidrage til dette møde med børn
Alle kunstarter skal gøres tilgængelige for børn

Børnekultur i hele landet

Fokus på **kvalificering, organisering og forankring**

Temaområder

- **Kultur i dagtilbudet**
 - Inspiration til læreplaner
 - Fokus på de æstetiske rammer i børns hverdag
 - Udveksling af ideer og erfaringer
- **Kultur i skolen**
 - Inspiration til skole og SFO
 - Udveksling af ideer og erfaringer
- **Kultur i familien**
 - Inspiration til kulturinstitutioner
 - Udveksling af ideer og erfaringer
 - Overblik over muligheder

Redskaber

- **Rådgivning**
 - De statslige kulturinstitutioner
 - Dagtilbudene
 - De nye storkommuner
- **Vidensdeling**
 - Børnekulturportalen
 - Kommunekonference og dialogseminarer
 - Publikationer
- **Dokumentation**
 - Formidling af forskning og forskningsresultater
 - Fakta om børnekultur
- **Internationalt samarbejde**
 - Konferencer og seminarer
 - Registrering af dansk internationalt børnekulturarbejde

Børnekultur i hele landet

Handlingsplan for 2006-2007 Statusrapport for 2005

Børnekultur i hele landet er Børnekulturens Netværks nye handlingsplan for perioden 2006-07. Netværket blev i oktober 2005 udvidet med Familienministeriet og Undervisningsministeriet, og der er dermed skabt mulighed for en bred indsats over for børnekulturen i alle kommuner på det nye Danmarkskort.

Målsætningen med Netværkets nye handlingsplan er at sætte sig spor *alle steder i landet* til glæde for *alle børn*, med bidrag fra *alle kulturinstitutioner* og med inddragelse af *alle kunstarter*. Handlingsplanen er tilrettelagt ud fra de tre hovedtemaer: *Kultur i dagtilbudet*, *Kultur i skolen* og *Kultur i familien*.

Børnekultur i hele landet er suppleret med en statusrapport for 2005 og giver således et samlet overblik over aktiviteterne i Netværket, de deltagende styrelser og ministerier i det forløbende år.

Børnekulturens Netværk er kulturministerens og Kulturministeriets rådgivende organ for børnekultur. Netværket skal skabe større sammenhæng i de statslige bevillinger til børnekultur og mere helhed i arbejdet med børnekulturens mange facetter.

Læs mere om Børnekulturens Netværk på www.boernekultur.dk.

Børnekulturens Netværk

